

Kors, folde

GREJ: I fyrrer år har feltpræsterne slæbt sig en pukkel til, når de skulle ud til soldaterne for at holde gudstjenester. Nu er det slut. En ny mobil feltpræstepakning indeholder nemlig alle de ting, en præst skal bruge under messen. ■
● Side 17

Kommentar

BESPARELSER: Selv om vi endnu ikke har en samlet plan for, hvordan vi skal indfri besparelseskrauet i FMT på cirka 100 mio. kr. i år - stigende til cirka 200 mio. kr. i 2017, så er der ingen tvivl om, at resultatet vil være langt færre chefer og medarbejdere i FMT, siger generaløjntant Per Pugholm Olsen. ■
● Side 28

På ski uden ben

VETERANER: Det er ikke umuligt at besejre de sneklædte pister, selv om man er kommet slemt til skade. Det fandt syv skadede danske soldater ud af, da de i december var på AlpinCamp i Kaunertal i Østrig. ■
● Side 24

FORSVARSAVISEN

01

 FORSVARET

ÅRGANG 2 · FEBRUAR · 2013

Tema: Forlig side 4-9

”
Processen i dette forlig er nærmere at sammenligne med, at vi sidder i et tog, der kører af sted, mens vi samtidig lægger skinnerne foran toget. Vi kender retningen og endestationen, men jernbanen planlægges og bygges under rejsen.

Peter Bartram
general, forsvarschef

I SIDSTE ØJEBLIK / NYHEDER FRA IND OG UDLAND

Konsulent til FAUK

KONSULENT: Forsvarets Auditørkorps låner en oberstløjtnant med en juridisk uddannelse fra forsvaret. Med hans militærfaglige indsigt sammenkoblet med hans juridiske kompetence vil han kunne støtte Auditørkorpsset med militærfaglige spørgsmål. Det er forsvaret, der har tilbudt Auditørkorpsset at låne den juristuddannede officer. Konsulenten, der er afgivet fra forsvaret i to år, refererer i denne periode udelukkende til Auditørkorpsset, der også suverænt bestemmer, hvilke opgaver konsulent skal løse. ■

Papkassesag afgjort

PAPKASSE SAGEN: To generaler fra Forsvarskommandoen og Hærens Operative Kommando har fået tildelt disciplinærstraffe i den såkaldte papkassesag om tilbageholdte irakere. Afgørelsen blev truffet på baggrund af tjenstlige forhold. Generalerne skal have misinformeret Forsvarsministeriet om antallet af irakiske fanger i danske varetægt. Undersøgelsen konkluderer, at de to generaler efter tjenstemandsloven tildeles henholdsvis en irettesættelse og en advarsel. Generalerne fortsætter i deres tjeneste, som er en anden end den på forseelsestidspunktet aktuelle. ■

Krigsskib på Twitter

SOCIALE MEDIER: Fregatten Iver Huitfeldt, der i øjeblikket er indsat i NATOs antipirateri operation i Det Indiske Ocean, har oprettet en profil på Twitter. Her uploader skibschef Carsten Fjord-Larsen dagligt tweets om skibets aktiviteter og status på piraterisituationen i området. Tweets'ene er skrevet på engelsk, så også NATOs stab kan følge med i chefens updates om krigsskibet og besætningens indsats i operationen. ■

Følg Iver Huitfeldt på Twitter-profilen @COF361OOS

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

” For mig at se, er der ingen, som har handlet i ond tro.

Forsvarschef, general Peter Bartram, om afgørelsen i den såkaldte papkassesag.

Helikoptertransport af soldater

INTOPS: Inden for de næste par år er det målet, at forsvaret skal kunne udsende EH-101 helikoptere til at varetage den taktiske tropstransportopgave (TTT) i internationale operationer. Men inden TTT-helikopterne kan udsendes, skal indkøbet af materiel, monteringen af udstyr i helikopterne og træningen af besætninger være helt på plads. Den 1. februar i år begyndte forsvaret troppe-transportuddannelsen i Danmark, og på nuværende tidspunkt er planen, at de første helikoptere vil være klar til udsendelse i midten af 2014. Efterfølgende vil de øvrige helikoptere blive tilsvarende modificeret. ■

Minister besøger soldater

AFGHANISTAN: I begyndelsen af januar besøgte forsvarsminister Nick Hækkerup de danske styrker i Lashkar Gah og i lejrene Bastion og Price. Under besøget mødtes Nick Hækkerup også med specialenheden Task Force 7, der 2. januar 2013 mistede oversergent René Brink Jakobsen.

- Det har gjort dybt indtryk på mig at besøge vores danske soldater, der har oplevet et stort tab. Det påvirker dem selvfølgelig. Vores soldater yder virkelig en stor og uselvsk indsats, for Afghanistan, men først og fremmest for sikkerheden i vores eget land. På trods af de tab, vi oplever i Afghanistan, er det vigtigt, at vi fortsætter med at træne og uddanne afghanerne, så de kan klare sig selv, og så vi med tiden kan få vores kampsoldater hjem, sagde Nick Hækkerup.

Det var forsvarsministerens tredje besøg i Afghanistan. ■

LÆS FLERE NYHEDER, GÅ I DYBDEN MED FOKUSOMRÅDER ELLER SE VIDEOER PÅ FORSVARET.DK

.....

Fængselsdomme til afghanere

DOM: To afghanere, der blev tilbageholdt i august og november af danske soldater, er blevet fængslet af det afghanske retssystem. Den tilbageholdte fra august er idømt syv års fængsel for fremstilling af improviserede sprængladninger. Den tilbageholdte fra november er idømt 13 års fængsel, ligeledes for fremstilling af improviserede sprængladninger samt udlægning af disse. De danske myndigheder fører tilsyn med de dømte. ■

F-16 motorer til spotpris

GENBRUG: Forsvaret har sikret sig 50 brugte motorer til de danske F-16 kampfly, der skal være operative, indtil nye kampfly er indfasede. Uden genbruget krævede det ellers, at forsvaret enten købte nye motorer til 25 millioner kroner stykket eller erhvervede sig reparationskit til 12 millioner kroner stykket. Med de brugte motorer er prisen 75 procent lavere. Motorerne stammer fra amerikanske F-16 og F-15 fly og bliver løbende leveret fra USA. ■

Ny chef Livgarden

CHEFSKIFTE: Fredag den 1. februar skiftede Den Kongelige Livgarde chef ved en parade på Livgardens Kaserne i København. Oberst Klavs Lawes afløser oberst, kammerherre Lasse Harkjær, der tiltræder stillingen som chef for Hendes Majestæt Dronningens adjutantstab. Oberst Lawes kommer fra en stilling som forsvarsattaché i Moskva. ■

Veteranpolitik under lup

VETERANER: 2000 veteraner fra Danmarks internationale missioner modtog i begyndelsen af februar en indbydelse til at deltage i en stor spørgeskemaundersøgelse. Undersøgelsen skal vise, om veteranpolitikken giver mening for dem, som den er lavet for - veteranerne og deres pårørende. Ud over selv at svare, bliver veteranerne derfor bedt om, at opfordre en af deres pårørende til også at deltage i undersøgelsen. Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen vil indgå i de drøftelser som Forsvarsministeriet, forsvarets myndigheder, andre ministerier og repræsentanter fra de frivillige og faglige organisationer har om veteranpolitikken. Evalueringen skal være afsluttet i juni i år og forelægges derefter for forligskredsen. ■

Pris til veteraner

Team Wounded Racing er et racerhold for sårede soldater. I februar modtog holdet Den Alternative Pris ved Danish Motorsport Award. Holdet har i 2012 kørt med i Danish Endurance Championship og sluttede med en tredjeplads i den sidste afdeling.

”
Vi har arbejdet røven ud af bukserne og knoklet løs, og det er dejligt at se, at den danske motorverden er klar til et hold som os.

Michael Sørensen

såret i Afghanistan i 2009.

ØVELSE

Oksbøl. Isaf Hold 15

Den store klassiske øvelse før udsendelse til ISAF Hold 15 løb i begyndelsen af januar af stablen i Oksbøl. Her over soldater evakuering af en såret kammerat. Foto: Nicholas Lundgaard

DANMARK I TIMBUKTU

Tirsdag den 15. januar besluttede folketinget, at Danmark skal bidrage med et transportfly i op til tre måneder i den internationale indsats i Mali.

AF LARS SKJOLDAN / FTK

MALI Allerede torsdag den 17. januar landede det danske transportfly med første læs i Malis hovedstad, Bamako. Siden da er der blevet til mange flyvetimer.

- Danmark har vist sit værd i denne mission, og Flyvevåbnets detachement er blevet betroet med en lang række højrisikoflyvninger af de franske styrker. Vores Hercules fik som det første af de udenlandske fly til opgave at flyve til de historiske byer Gao og Timbuktu, fortæller Per Jensen, som er chef for det danske bidrag til Operation SERVAL. Herculesen bliver brugt til meget forskelligt. Besætningen har blandt andet flyttet 12.800 liter vand og fem tons brændstof til franskmændenes

igangværende operationer. Transportflyet har også flyttet indtil flere køretøjer, blandt andet fløj en større Mercedes lastvogn til Gao. Paradoksal nok skulle den franske ingeniørvogn bruges til at reparere den landingsbane, de landede på. ■

FAKTA

Transportflyet støtter franske troppers offensiv mod islamistiske styrker, som havde sat sig på magten i den nordlige del af det store land.

Den militære indsats i Mali gennemføres efter en beslutning i FNs sikkerhedsråd og efter anmodning fra Malis præsident.

Læs mere fra forsvarets internationale missioner side 13-15

Vagtskifte i Afghanistan

AFGHANISTAN: Ved en ceremoni i Afghanistans hovedstad Kabul overtog general Joseph Dunford den 10. februar formelt ledelsen af ISAF-missionen i Afghanistan. Dunford kommer fra det amerikanske marinekorps, og han afløser general John Allen, der bliver ny chef for NATO-alliancens styrker i Europa. En af de væsentligste opgaver for Dunford bliver at styre tilbagetrækningen af ISAF-kampenheder i løbet af 2014. ■

Joseph Dunford, ny COM ISAF
Foto: Nato

En dansk soldat trækker kabler. Den danske enhed kommunikerer både via fastnet og satellit. Foto:Privatfoto fra DGM-enheden

Dansk signalenhed i Tyrkiet

TYRKIET: Den 20. januar ankom ti danske telegrafsoldater fra den danske enhed, Deployable Communications- & Informations Systems Modules Company (DCM), til Tyrkiet. Soldaterne er en del af den NATO-styrke, der stationeres i Tyrkiet for at sikre NATO-landet mod beskydninger fra syrisk territorium, og støtter en tysk enhed udrustet med Patriot-missiler. Den danske enhed sørger ved hjælp af satellitter og faste linjer for både den lokale kommunikation mellem den tyske enheds forskellige elementer og for kontakten til NATO-hovedkvarteret i Ramstein, hvor operationen i Tyrkiet støttes fra. ■

LEDER

Hold dig orienteret

Der er ingen tvivl om, at forsvaret fik en intensiv start på det nye år, da forsvarsforliget trådte i kraft 1. januar. Hvor vi før har iværksat implementering på baggrund af en samlet implementeringsplan, vil vi denne gang løbende iværksætte de forskellige delprojekter i takt med at grundlaget er tilvejebragt. De første direktiver gik ud til vores myndigheder allerede før jul. Som de fleste nok har opdaget, har direktiverne allerede medført en række ændringer i vores hverdag.

Kravene til forsvaret er nu politisk vedtaget – herunder et massivt sparekrav. Derfor er tiden nu til at se fremad og finde løsninger på de udfordringer, vi står med og ikke til at stå i stampe og diskutere. Der er dog stadig en række uafklarede forhold omkring forsvarets fremtidige struktur. Herunder ikke mindst en stillingtagen til etableringsområdet. Forståeligt nok kan både ændringerne – og ikke mindst den hastighed forliget bliver gennemført med i øjeblikket – medføre en vis indledende usikkerhed hos forsvarets medarbejdere.

Forliget medfører omfattende ændringer i forsvaret. Sammen med den trinvis implementering betyder det, at I som medarbejdere ikke kan få en fuldstændig drejebog, som I kan følge trin for trin - vidende hvor og hvornår målet er nået. Processen i dette forlig er nærmere at sammenligne med, at vi sidder i et tog, der kører af sted, mens vi samtidig lægger skinnerne foran toget. Vi kender retningen og endestationen, men jernbanen planlægges og bygges under rejsen.

Succes er afhængig af, at vi alle søger at fastholde løsningen af vores kerneopgaver – de operative opgaver - samtidig med at vi søger at få de nye procedurer og metoder til at virke. Vi skal alle medvirke til at imødegå forvirring og rygtedannelser og udnytte de gunstige muligheder, der byder sig undervejs. Jeg lægger vægt på at sikre den bedst mulige formidling af information til forsvarets medarbejdere om, hvorledes det nye forsvar skal virke, ligesom jeg forventer at alle chefer og medarbejdere aktivt søger den information, der er nødvendig for at omsætte forliget til det nye forsvar.

Forsvarets medarbejdere har meget at være stolte af, som kan være en god platform for at forme det nye forsvar. Jeg er overbevist om, at der blandt alle forsvarets ansatte er mange ressourcer og stor viden om lokale forhold, der kan frigøres til gavn for denne proces. Jeg vil derfor kraftigt opfordre alle til at engagere sig og hjælpe til med at omstille forsvaret, så vi fortsat kan levere enheder og ydelser af meget høj kvalitet.

Vi må alle forholde os til, at vores vilkår på mange områder ændrer sig, at det naturligvis giver udfordringer, at vi skal arbejde målrettet på, at nye tilgange bliver udnyttet. At tænke nyt er ikke en trussel, men en mulighed – i vores situation også en nødvendighed. ■

Peter Bartram,
general, forsvarschef

Foto: Sara Skytte

KOLOFON

FORSVARSAVISEN

UDGIVES AF
FORSVARSKOMMANDOEN

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
GENERALMAJOR PER LUDVIGSEN
CHEF FOR PERSONELSTABEN, FKO

REDAKTØR
VICKIE LIND

FORSVARETS HOVEDREDAKTION
FORSVARSKOMMANDOENS
KOMMUNIKATIONSADFDELING
DANNESKIOLD-SAMSØES ALLÉ 1
1434 KØBENHAVN K

TELEFON +45 4567 3444
MAIL: HOVEDREDAKTIONEN@MIL.DK
WWW.FORSVARET.DK

OPLAG 30.500
FORSIDEFOTO: SARA SKYTTE
COPYRIGHT FORSVARET 2013
REDAKTION AFSLUTTET 14. FEBRUAR

**TEMA
OVERSIGT**

Nyt hovedkvarter til SOF
SIDE 6

Flere folk til fregatterne
SIDE 7

Hærens opgave er uændret
SIDE 8

Afskaffelse af OBH-midler
SIDE 8

Indkøb skal angribes på en ny måde
SIDE 9

Forsvaret ændrer HR-service
SIDE 18-19

Færre infirmerier
SIDE 25

Store omvæltninger i FMT
SIDE 28

Ændringer og udfordringer for FSU
SIDE 29

Forventningsafstemning og tilpasning i FBE
SIDE 30

FOTO: SARA SKYTTÉ

BJØRN BISSERUP:

Forsvaret skal nok komme gennem det her

Lige nu fylder besparelserne og mulige afskedigelser meget rundt omkring i forsvaret, men der kan godt laves et velfungerende forsvar, der koster 2,7 milliarder kroner mindre pr. år end det nuværende.

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

INTERVIEW Besparelserne fylder i disse måneder meget i implementeringen af det nye forsvarsforlig. Tjenestesteder skal lukke, myndigheder skal omstrukturere, og forsvaret skal sige farvel til mange gode medarbejdere. Men selv om det umiddelbart trækker op til storm nu, så lysner det alligevel i horisonten. Alle tre værn kommer styrket ud på den anden side, og forsvaret vil stadig kunne levere en relevant opgaveløsning, selv om der skal afleveres en stor sum penge. - Det er en stor og vanskelig opgave, vi står overfor, men det er muligt at ændre forsvaret, så det koster 2,7 milliarder kroner mindre om året, end det vi kender i dag. Det er endda i vid udstrækning lykkedes at bevare og i et vist omfang at udvikle forsvarets operative kapaciteter. Til gengæld har vi foretaget valg og fravalg på en række områder, som ikke er direkte relateret til den operative opgaveløsning, men som alligevel berører mange medarbejdere og dermed mennesker i forsvaret, og det skal vi holde os for øje, siger generallojtnant Bjørn Bisserup, der er chef for Forsvarsstaben.

Siden midten af december har Forsvarsstaben udsendt en række af direktiver til forsvarets forskellige myndigheder, om hvordan forliget skal implementeres. Det har hovedsageligt været effektiviseringer, der hurtigt kunne sættes i værk som eksempelvis afskaffelse af korpsåndsmidler. Nu kommer de mere omfattende tiltag. Tiltag, der uundgåeligt betyder ændringer på eller lukninger af tjenestesteder og afskedigelser af medarbejdere. - I første omgang har de fleste direktiver, der er udsendt, været effek-

”
Det er mit ønske, at myndighederne skal have størst mulig fleksibilitet til at nå besparelserne inden for rammerne af forliget. De ved bedst selv, hvordan de skal løse deres opgaver, og hvad der skal til.

Bjørn Bisserup

tiviseringstiltag, som i mindre omfang har handlet om ændrede strukturer mv. Nu er vi i færd med at forberede implementeringen af de initiativer, der får betydning for strukturen, og dermed også berører medarbejderne. Det handler om hærens centerstruktur, vedligeholdelsesstrukturen, depot- og distributionsstrukturen samt infirmeri-strukturen. Det kommer til at berøre mange medarbejdere, siger generallojtnant Bjørn Bisserup.

Ubehagelig opgave

Og han ved om nogen, hvor ondt det gør. For også Forsvarsstaben er omfattet af effektiviseringerne, og her blev det i forrige uge klart, at knap 30 stillinger i staben bliver nedlagt.

- Det er utroligt svært at afskedige gode og loyale medarbejdere. Det er en af de absolut mest ubehagelige opgaver, man kan have som chef. Det fylder rigtigt meget i hovedet både før, under og efter. Det betyder meget for mig, at det bliver gjort på en ordentlig og anstændig måde, siger Bjørn Bisserup.

Anderledes forlig

Derfor bryder han sig heller ikke om, at mange medarbejdere lige nu står i en situation, hvor de ikke ved, om de stadig er her om et år, eller om de skal flytte fra Øresund til Vesterhavet. Og hvis mange sidder med en fornemmelse af, at der har været mere ro på og mere afklaring for

medarbejderne ved tidligere forlig, så er det nok ikke helt forkert.

- Jeg har på forskellig måde været med til at lave planerne for tre tidligere forlig, og især på et område var de forskellige fra det, der nu ligger foran os. I de tidligere forlig brugte vi en del tid på at lave en fuldstændig implementeringsplan efter, at forliget var indgået, og før vi skulle i gang med at iværksætte det. Vi kunne altså præsentere medarbejderne for en samlet og godkendt plan for hele forsvaret. Denne gang skal vi hente en rigtig stor besparelse med det samme. Vi er derfor nødt til at iværksætte planen drypvist samtidig med, at vi laver den. Det er derfor beklageligvis langt sværere for den enkelte at få et overblik, siger Bjørn Bisserup.

Stor udfordring for myndighederne

Mange medarbejdere har da også udtrykt ønske om, at Forsvarskommandoen kunne gå ud og informere bedre om, hvad der kommer til at ske, men det er desværre ikke helt så enkelt. Politikerne skal først tage stilling til hvilke tjenestesteder, der skal nedlægges. Det gør de tidligst, når forsvarschefen senest i marts har afleveret indstillingen vedrørende forsvarets etableringer, og mange af de kommende tiltag afhænger af politikernes valg.

Derudover er der meget af arbejdet, som bliver udført ved forsvarets forskellige myndigheder og tjenester. Forsvarskommandoen laver godt nok de overordnede

direktiver, som sætter rammerne for myndighederne, men det er i høj grad de enkelte myndigheder, som skal udfylde dem. Det er derfor stabene rundt omkring i landet, der inden for de fastlagte rammer finder ud af nøjagtigt, hvordan de vil spare, effektivisere og omstrukturere inden for eget område. Og det er derfor også dem, der skal bidrage til at informere deres egne medarbejdere så godt som muligt.

- Det er mit ønske, at myndighederne skal have størst mulig fleksibilitet til at nå besparelserne inden for rammerne af forliget. De ved bedst selv, hvordan de skal løse deres egne opgaver, og hvad der skal til. Det skal vi ikke nødvendigvis sidde og gøre os kloge på i Forsvarsstaben, siger Bjørn Bisserup. ■

FORLIG / FAKTA

Den 30. november 2012 indgik partierne bag det daværende forsvarsforlig aftale om et nyt forlig, som indeholder en aftale om forsvarets fremtidige økonomi. Bag forliget står Regeringen, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance. Den nye aftale for 2013-2017 træder i stedet for den nuværende aftale, der løber frem til 2014.

Læs nyheder fra forsvaret på forsvaret.dk .....

USIKKER FREMTID

For **Combat Support Wing** på Flyvestation Karup betyder forsvarsforliget markante ændringer. Hele støttestrukturen samles og ingen ved præcist, hvordan fremtiden i wingen kommer til at se ud. Tre ansatte fortæller om ventetiden.

AF KITT KRISTENSEN OG KIM KRASULD / FTK

Jens Jørgensen, Lastvognsmekaniker ESK 680

Jens Jørgensen har arbejdet som lastvognsmekaniker i Combat Support Wing siden 2006. Selv om forligs-snakken har fyldt en del de seneste måneder, så er det ikke bekymringer, der fylder hverdagen i hangaren:

- Selvfølgelig bliver der snakket, men vi kan ikke snakke om det altid, så går vi jo i sort. Så vi kan ligeså godt slå koldt vand i blodet.

Håbet for Jens Jørgensen er, at forliget skærer tingene ind til benet ved hjælp af nogle fornuftige valg - så man ikke skal det samme igennem igen om fire år:

- Nu er jeg så gammel, at jeg har set mange ting blive nedlagt, for igen i løbet af fire-fem år, at blive genopbygget. Enten fordi, at det var forkert, eller for tidligt at nedlægge dem. Det værste ville være, hvis han og kollegaerne skal konverteres til civilansatte, for stoltheden ved at være soldat er vigtig.

Det er i uniformen, at loyaliteten til mit arbejde ligger og så selvfølgelig det at have nogle gode kollegaer. Det er det, der gør, at det er et dejligt sted at være. Man er soldat - også selv om man er tekniker.

Rune Worm, næstkommanderende ESK 680

Rune Worm har været en del af Combat Support Wing siden wingen blev oprettet i 2005. Han er næstkommanderende i eskadrille 680, hvor der i dag er større fokus på intern kommunikation end før forliget.

- Vi holder flere stormøder, hvor vi samles og informerer medarbejderne om de ting, vi har hørt. Også selv om vi ikke har noget nyt. Vi oplever, at informationen "intet nyt" også er med til at skabe en form for tryghed, siger Rune Worm.

Selv om rygterne går, så er han meget positivt overrasket over, hvordan medarbejderne har taklet situationen:

Der har ikke været de store frustrationer eller negativitet at spore nogen steder. Jeg er blevet positivt overrasket over, hvor meget de fokuserer på deres arbejdsopgaver. Og ifølge den næstkommanderende i eskadrillen, så er det med god grund.

- Selv om vi nok kommer til at høre under en anden organisation - som nok vil være værnfælles - så vil der stadigvæk være behov for at laste og losse flyene. Der skal stadigvæk sendes passagerer ind og ud af Danmark, og der vil være brug for faciliteter til indkvartering og forplejning af personel.

Søren Jensen, leder af logistikcentret

Søren Jensen var med i implementeringsgruppen i 2005, der var med til at oprette Combat Support Wing, og han har siden været i logistikcentret. Han mener, at fremtiden kan gå begge veje:

- Det første jeg tænkte var, at det kan betyde lukning af wingen, men det kan også betyde det stik modsatte. At Combat Support Wing bliver styrket. Vi har jo en organisation, der er velfungerende. Nu vil man med forliget gøre det samme - bare i stor skala.

Hele situationen er frustrerende at stå i. Ifølge Søren Jensen er det ikke usikkerheden om, hvad der skal ske, der er den største. For ham er det et større problem, at de ansatte ved logistikcentret ikke ved, hvornår der bliver besluttet noget, eller hvad det betyder for hver enkelt medarbejder.

- Det kan godt være, hvis man går ind og kigger i alverdens bilag, at man kan trække nogle datoer ud. Men jeg kunne godt tænke mig, at alle i forsvaret et eller andet sted kunne gå ind og få et overblik.

Danske specialoperationsstyrker øver om bord på et amerikansk krigsskib. Deres opgaver finder i stigende grad sted uden for Danmarks grænser. Foto: US Navy

NYT HOVEDKVARTER TIL SPECIALOPERATIONSSTYRKERNE

Specialoperationsstyrkernes opgaver lå tidligere i Danmarks nærområde. I dag skal soldaterne kunne indsættes over hele kloden med kort varsel. Derfor samles de i en værnfælles specialstyrkeoperations-kapacitet.

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

SPECIALSTYRKER Der var koldt og vådt i Prag i slutningen af november 2002, men inde i byens grå betonklods af et kongrescenter kunne den vestlige verdens ledere godt holde varmen. Det sørgede den daværende amerikanske forsvarsminister Donald Rumsfeld for, da han indtog talerstolen og uddelte verbale stryg til sine europæiske kolleger.

Der skulle nye boller på suppen. Det skulle være slut med, at europæerne så passivt til og nød sikkerhedsgevinsterne gratis, mens USA alene påtog sig ansvaret for at rydde op på kloden. NATO skulle for alvor til at spille en rolle udenfor Europa. Alliancen og medlemslandenes militære enheder skulle ændres til en moderne, deployerbar og samarbejdet styrke, der skulle kunne indsættes over alt i verden.

Afghanistan var en øjenåbner

De første, der mærkede den nye virkelighed, var specialoperationsstyrkerne. Allerede et lille års tid tidligere var de blevet sendt til Afghanistan som en følge af angrebet på World Trade Centre, og det var markant anderledes, end hvad de havde været vant til.

- Tidligere havde vi en relativt klar opgave med hovedvægten på efterretningsindhentning i Østersøregionen. Nu skulle vi pludselig til den anden side af jorden og løse helt andre opgaver. Det var noget af en omvæltning, husker kommandørkaptajn Mogens Christens, der er chef for specialoperatonsselementet i forsvarsstaben.

En af de store øjenåbner var det store samspil mellem de mange nationers specialoperationsstyrker i Afghanistan. Tidligere havde styrkerne hovedsageligt arbejdet og udviklet sig nationalt. Nu var der pludselig behov for fælles doktriner og politikker på en lang række områder, og behovet er langt fra blevet mindre siden.

- Den samlede indsats med specialoperationer er mangedoblet i Afghanistan siden 2002. Samtidig har forsvaret fået bedre mulighed for at udføre specialoperationer langt fra Danmarks grænser med en række strategiske kapaciteter som eksempelvis søværnets fleksible støtteskibe. Det gør ting mulige, der havde været nærmest utænkelige for 10-15 år siden, siger Mogens Christens.

Løfter evnen til specialoperationer

NATO så også den udvikling, og i 2007 indviede alliancen sit første hovedkvarter for specialoperationer i Casteau i Belgien.

Det er blandt andet sat i verden for at få medlemslandenes specialoperationsstyrker til at blive bedre til at arbejde sammen ved hjælp af fælles standarder og doktriner som en del af hele NATOs transformation.

Og det er blandt andet anbefalinger herfra, der har fået først svenske og norske og nu også danske politikere til at samle landenes specialoperationsstyrker under værnfælles nationale specialoperationskommandoer. Strukturen skal forbedre evnen til international indsættelse. - Med den fælles kommando får Danmark et specialoperations system, der kan styre indsættelser af taskgroups enkeltvis eller som en del af en større international styrke. Det vil løfte Danmarks evne til at udføre specialoperationer til et endnu højere niveau, siger Mogens Christens.

Hvordan den nye kommando kommer til at se ud, og hvordan den skal ligge, er stadig under afklaring. Der er politisk enighed om, at der kan opnås synergi ved en samling af Jægerkorpset og Frømandskorpset i en værnfælles specialstyrkeoperations-kapacitet. ■

FLERE FOLK TIL FREGATTERNE

FOTO: LARS BØGH VINTHNER

Fregatter og støtteskibe har fra start været underbemandede. Til glæde for søfolkene på piratjagt bevilger forsvarsforliget udvidelse af besætningerne.

AF LARS BØGH VINTHNER / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

FREGATTER

Mens de ansatte og tjenestestederne over en bred kam skal spare og skære ned, får søværnets fregatter og støtteskibe bevilget større besætninger. Der skal især tilføres flere tekniske medarbejdere. De danske krigsskibe vil stadig have langt færre om bord sammenlignet med andre nationer, men skibenes kampkraft og udholdenhed bliver stærkt forbedret. Fregatbesætningerne udvides hver med 16 mand, mens de to støtteskibe hver får 14 mand ekstra tilført. Den endelige beslutning om, hvad det bliver for besætningsmedlemmer, er endnu ikke taget. Det sker først, når besætningen fra den første del af fregatten Iver Huitfeldts udsendelse er hjemme igen med erfaringer fra den øjeblikkelige operation i Adenbugten. Korvetterne var Danmarks første maritime bidrag i Golfkrigene og i kampen mod terror. Med 100 mand om bord udgjorde Peter Tordenskjold, Niels Juel og Olfert Fischer slagkraftige enheder, som kunne indsættes overalt. Størrelsen var dog en svaghed, men det blev der taget højde for med bygningen af støtteskibene Absalon og Esbern Snare og siden de tre nye fregatter. Da Absalon i 2007 blev sat ind mod

pirateriet i Adenbugten, var skibets størrelse med andre ord passende til opgaverne, men besætningens størrelse var uændret og mekanisk overført fra korvetterne. 100 mand skulle drive en langt større enhed, der oveni var betydeligt mere kompliceret og stillede større krav til drift og vedligeholdelse.

Flere funktioner

En af de søfolk, som blev udfordret på støtteskibene i Adenbugten, var overkonstabel, elektronik tekniker Sathaporn Tjustrup.

- Manglen på folk betød ikke bare, at vi skulle løbe stærkere, fritid blev inddraget, og under et tre dages ophold i havn fik vi måske bare en enkelt time fri. Det var jo vores ansvar, at alt fungerede, når vi sejlede igen. Forsvarsavisen møder Sathaporn på en vinterklædt Flådestation Korsør i fuld gang med at udruste fregatten Niels Juel med elektroniske systemer. Når fregatten er på vandet, er opgaverne endnu bredere.

- Jeg vedligeholder computere, systemer, radarer og så videre. Jeg sejler gummibåd, holder udkig, er TMG-skytte, og ligesom alle andre er jeg røgdykker. Også Dennis Mortensen har mærket presset med mange funktioner. Både ved Afrikas

Horn og nu, hvor han som oversergent og elektronikbefalingsmand har ligeså travlt med at udruste Niels Juel som Sathaporn.

- Arbejdspresset er højt, men når vi er midt i det, tilpasser vi os hverdagen. Men vi løber rigtig stærkt. Jeg varter beholdningen af reservedele, vinker helikopter, er TMG-gruppeleder, kører gummibåds kran, betjener anker... Og fordi vi er få, er vi nødt til kende mange forskellige teknikker og systemer. Når vi bliver flere folk, kan vi være i beredskab i længere tid, siger Dennis Mortensen. Dennis glæder sig især til, at der bliver tid til større grundighed. Tid til for eksempel at læse manualer og tegninger og sætte sig bedre ind i den nye teknologi.

Flere tekniske jobs

Meget tyder på, at det netop er de tekniske jobs, der bliver prioriteret i besætningsudvidelsen. Kaptajn løjtnant, vedligeholdelsesofficer Nils Godtfredsen håber på, at der bliver tre mand mere i maskinen, tre mand mere til el og så en ekstra befalingsmand.

- Vi er 16 i min tekniske afdeling. På en norsk fregat er de 30. Med flere folk får vi flere ressourcer under for eksempel havari og brand - så vi vil kunne slukke brand, mens vi holder os operative og beholder

kampkraften, siger Nils Godtfredsen.

Det er i høj grad kampkraft og evnen til at operere kontinuerligt, det handler om.

- Den eksterne krig er rettet mod opgaver udenfor skibet typisk varetaget af folk i operationsrummet. For at udnytte alle sensorer og våbensystemer i en længerevarende periode kræves flere folk. Den interne krig er de opgaver, der understøtter den eksterne krig. "Oppetiden" på alle systemer skal være maksimal af hensyn til kampkraft og beredskab. Det kræver flere folk i de tekniske sektioner - som forventeligt får det største løft med forliget, forklarer kommandørkaptajn Jens Bjørnsteen, der er chef for Niels Juel.

Han er ikke i tvivl om, at forligets prioritering af større besætninger også gavner moralen om bord.

- Udvidelsen er godt for moralen, vi har løbet stærkt i årevis. I forhold til udlandet har vi en tradition for mindre besætninger, og det vil vi fortsat være. Vi dækker flere poster end andre nationers besætninger. Tyskland, Holland og England for eksempel har næsten dobbelt så mange om bord. Det her er rigtig godt, men det var også nødvendigt for at kunne udnytte skibenes potentiale fuldt ud, siger Jens Bjørnsteen. ■

HÆRENS OPGAVE ER UÆNDRET

FOTO: KIM VIBE MICHELSEN

Hæren skal stadig hurtigt kunne udsende en bataljonskampgruppe, der kan kæmpe og vinde. Støttestrukturen bliver dog beskåret kraftigt undervejs.

AF HÆRENS OPERATIVE KOMMANDO

STRUKTUR Hele forsvaret kommer til at mærke besparelserne, og hærens personel er ingen undtagelse. Mange kommer til at opleve frustrationer, når den service, de er vant til, bliver anderledes og i flere tilfælde givetvis ringere. - Vi kommer ikke uden om, at det bliver en kæmpe udfordring at bringe hærens evne til at løse de operative opgaver på et meget højt niveau helskindet gennem besparelserne, siger chefen for Udviklingsdivisionen i Hærens Operative Kommando, oberstløjtnant Keld Christensen. - Men vi vil forsøge at nå længst muligt ved at effektivisere og i det omfang, det er fornuftigt, spare på administrationen og støttestrukturen, så vi kan bevare de operative enheder.

Det er en balancegang. Hærens Operative Kom-

mando ønsker ikke at miste kvaliteten af de operative enheder som konsekvens af besparelserne. - Vi kæmper altså for kvaliteten af vores enheder, fastslår oberstløjtnant Keld Christensen.

Et af de store og meget betydende spørgsmål for mange i hæren er stadig ubesvaret. Beslutningen om hvilke kaserner, der skal lukkes, skal træffes af politikerne på baggrund af Forsvarschefens militærfaglige indstilling. Først, når det er sket, kan hæren lægge sig fast på den struktur, der er mest effektiv med de geografiske bindinger, der bliver besluttet.

Information til hærens medarbejdere om forligets konsekvenser har været begrænset, siden forliget blev indgået. Det er endnu ikke muligt at forudsige resultatet af de mange tiltag.

Forsvarskommandoen har arbejdet hårdt for at omsætte

de politiske beslutninger til handlinger, og HOK har i løbet af januar og februar modtaget Forsvarskommandoens direktiver for tiltagene, som igangsætter arbejdet med at gennemføre forliget. De skal nu omsættes til beslutninger og handlinger i hæren. De enkelte beslutninger vil skridt for skridt nå hærens myndigheder, og denne etapevise tilgang vil måske ikke blive oplevet som den mest tilfredsstillende proces, men den er nødvendig.

Forsvaret er pålagt krav om meget store besparelser allerede i 2013. Det betyder, at flere tiltag bliver iværksat straks, mens andre skal behandles yderligere. Det er derfor ikke muligt at lave en samlet forligsplan for hæren, før de enkelte tiltag igangsættes.

Hæren vil om få år stadig med kort varsel eller kontinuerligt kunne udsende en bataljonskampgruppe, der kan kæmpe og vinde. ■

Følg med i implementeringen af forliget på alle forsvarets hjemmesider .....

ARBEJDSGIVERBETALT IDRÆT OG ANDRE BESPARELSER

AF FORSVARSKOMMANDOEN

IDRÆT OG OBH Muligheden for, hvis arbejdet tillod det, op til to timers arbejdsgiver betalt ugentlig træning blev indført i 2007. Denne mulighed er pr. 1. januar 2013 ophørt for alt civilt og militært personel, der arbejder i funktionelle tjenester og administrative stabs- og skolefunktioner, herunder stabs- og skolefunktioner under de operative kommandoer. Af denne årsag er det i de funktionelle tjenester og i stabs- og skolefunktionerne reduktionerne skal foretages inden for ved de enkelte myndigheder og ikke ved de operative kapaciteter.

Fjernelse af muligheden for betalt idræt for cirka 1/3 af alle ansatte i forsvaret, betyder dog ikke, at man ikke kan dyrke idræt i løbet af arbejdsdagen. Det kræver blot, at man aftaler det med chefen, og at tiden, der bruges til idræt, ikke registreres som arbejdstid. Det tæller altså ik-

ke med som arbejdstid. Efter aftale med ens chef kan man derfor fortsat benytte sig af forsvarets egne træningsfaciliteter i arbejdstiden eller tage en løbetur midt på dagen, så længe man husker at lægge denne "idrætstid" til arbejdsdagen på et andet tidspunkt. Det skal nævnes, at alle øvrige idrætsaktiviteter - under det der samlet kaldes idrætsvirksomheden i forsvaret - for øjeblikket er ved at blive at blive gennemgået i et udvalg med henblik på en samlet udmelding. Annulleringen af arbejdsgiverbetalt træning omfatter derfor alene de to timers ugentlig idræt og ikke andre idrætsaktiviteter.

Afskaffelse af OBH-midlerne ("Korpsåndsmidlerne")

Det særlige fastholdelsestiltag, som omfattede økonomisk støtte blandt andet til sociale arrangementer i myndighederne med videre, bortfaldt pr. 1. januar 2013.

Forsvaret iværksatte i 2007 en række fastholdelsestiltag kaldet "Operation BedreHverdag", der havde til hensigt at styrke indsatsen for at fastholde forsvarets medarbejdere samt øge rekrutteringen til forsvaret. Tiltagene blev igangsat som følge af en konstateret stigning i medarbejderafgangen samt vanskeligheder ved at rekruttere personale. Herunder blev korpsåndsmidlerne blev indført i 2008 og var på 1.000 kr. pr. fastansat medarbejder, men blev nedjusteret til 500 kr. i 2010. Ved nu helt at fjerne tiltaget kan der i hele forsvaret spares i alt 11,3 mio. kr.

Mange steder i forsvaret er disse korpsåndsmidler brugt på fælles aktiviteter med et socialt indhold. Fremover vil der fortsat være mulighed for at arrangere aktiviteter som for eksempel seminarer, hvor et fagligt indhold går hånd i hånd med et socialt samvær. Udgifterne skal afholdes inden for myndighedens ordinære driftsmidler. ■

INDKØB SKAL ANGRIBES PÅ EN NY MÅDE

Forsvarets Materieltjeneste har fået en opgave. Der skal spares godt en halv milliard kroner på indkøb årligt. En så massiv besparelse kræver en helt ny tilgang til rollen som den gode købmand.

AF FLEMMING DIEHL / FMT

INTERVIEW

Det er modsætninger, der mødes. I enhver handel ønsker sælgeren at få mest muligt for sin vare og have så lidt bøvl som muligt. Hvis man derimod er køber, og det er Forsvarets Materieltjeneste (FMT) i stor stil, så handler det om, at få mest muligt for pengene. Både set i forhold til kolde kontanter og omkostningerne med at lave kontrakter og få varen bragt til døren. Det faktum er mere end nogensinde kommet i fokus, nu hvor forliget fastslår, at FMT årligt skal spare knap 100 mio. kr. i 2013 stigende til godt en halv milliard kr. på indkøb i 2017. Det er et krav, som kun kan klares med en anderledes tilgang til rollen som købmand. - Vi skal nu angribe tingene på en ny måde. Det betyder, at vi skal ud af vores komfortzone, og i stedet skal vi til at være mere proaktive i relation til indkøb, bl.a. når vi møder leverandørerne, siger Henriette Lemvigh, som er fungerende chef for den nye Strategiske Indkøbsafdeling i FMT.

Kategorier skaber overblik

Den Strategiske Indkøbsafdeling er blot en del af en større ændring i FMT's organisation, som blev foretaget i oktober 2012. Ændringen skete, før forliget blev indgået, og det er der en grund til. For analyserne, der var grundlaget for forliget, angav fornuftige veje til at spare penge, og så var der ingen undskyldning for ikke at gennemføre forandringerne. En helt ny indkøbsstab blev oprettet, og her er alle kompetencer indenfor indkøb samlet under en hat. Der skal være cirka 90 ansatte i Indkøbsstaben, og de har fået udstukket et klart mål - bliv de bedste købmænd i staten. Vejen til det mål er brolagt med indhentning af masser ny viden og udarbejdelse af indkøbsanalyser. For viden er det middel, der skal til for at påvirke leverandørerne til at samarbejde med FMT om at lave besparelser, når man er købmand. Derfor oprettes der nu et såkaldt kategoriprogram, som er et katalog over forskellige typer af varegrupper. Det kan

Det er op ad bakke, når beskeden er, at man skal spare omkring ca. 500.000.000 kr. på indkøb. Beløbet kan lyde svimlende, men Henriette Lemvigh og Jakob J. Rønberg ser, at det kan gøres ved at indføre et såkaldt kategoriprogram. Foto: Flemming Diehl

lyde kryptisk, men humlen er, at man i FMT nu vil analysere på kryds og tværs af alle de kapacitetsansvarliges utallige indkøb og se, om visse varegrupper minder om hinanden. Et simpelt eksempel kan være, at værktøj til skibe og køretøjer købes forskellige steder, men det er ikke utænkeligt, at der findes en leverandør, som kan levere værktøj til såvel skibe som køretøjer. Det samme kan være gældende for transportaftaler, ammunition, hjulkøretøjer, - ja kun fantasien sætter grænser.

Indkøbene skal samles

- De fleste leverandører er interesserede i større salg, og ved at samle indkøbene på færre, men til gengæld de helt rigtige leverandører, kan vi forhandle os til en bedre pris og bedre logistiske vilkår. Det bliver også nemmere at håndtere leverandørerne mere professionelt, hvis vi samler vores

indkøb på et mindre antal og indgår et tættere og styrket samarbejde om vore forsyningskæder, siger Jakob J. Rønberg, der er chef for den nye Analyse- og Supply Chain Sektion i FMT.

Jakob J. Rønberg fortæller videre, at der nu også bliver lagt ekstra vægt på formidlingen af de aftaler, som indgås. En rammeaftale er nemlig ikke god, før indkøberen er bekendt med, at den gemmer sig inde i DeMars. For ellers bliver aftalen ikke udnyttet optimalt, og det er der ikke råd til, når man skal finde godt en halv milliard.

Det kan kun gå for langsomt

Forandring på forandring indtager dermed indkøbsområdet i FMT, men ikke alt bliver ændret.

- Det er altid det operative behov, der er i fokus. Og det er stadig kapacitetsansvarlige, der har det overordnede ansvar ved indkøbene.

Det er nemlig den kapacitetsansvarlige, som har den tekniske indsigt, og nu får han ekstra støtte til indkøbene. På den ene side bliver han flankeret med en købmand - en kvalificeret forhandler, der ved alt om dialogen med leverandører - og på den anden side vil han få støtte af én, der ved alt om forsyningskæder og logistik. Målet er, at den kapacitetsansvarlige skal have så mange fakta som muligt - for eksempel også om andre leverandører, så han kan træffe det bedste mulige valg, siger Henriette Lemvigh, der ser, at den ændrede organisation og de mange nye indsatser er vejen til endnu mere effektive indkøb.

FL Schmidt og politiet er også først inden for den sidste årrække gået i gang med det samme. Vi skæver til deres erfaringer og udveksler allerede ideer. Men fra nu af kan det kun gå for langsomt med at gå til leverandørerne på en helt ny måde. ■

Kategoriprogram

At gennemføre et kategoriprogram i FMT er grundlæggende at tilvejebringe besparelser på kostpriser, rationalisere i vores sortimenter af produkter samt sikre reducere af transaktioner og de dertil hørende logistikomkostninger indenfor de forskellige varekategorier.

Man udarbejder et kategoriprogram for at:

- Vælge de kategorier, der giver størst effekt i relation til for eksempel besparelser
- Vælge de kategorier, hvor man har teknisk og kommerciel kompetence
- Vælge de kategorier, hvor man har ressourcer til rådighed
- Vælge de kategorier, der giver mening i forhold til det operationelle behov

Kategoriprogrammet skal ses som et stort projektprogram med mange spor (kategorier).

Category Management

Man arbejder i Indkøbsstaben med et begreb kaldet "Category Management" for at skabe synergier i sit indkøbsarbejde.

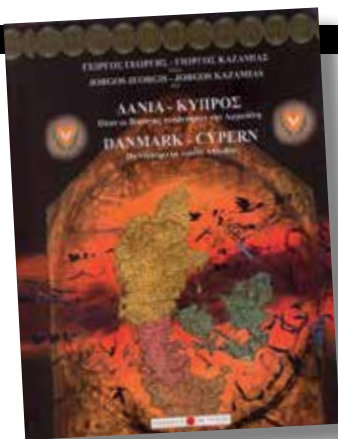
Synergier fremkommer for eksempel ved at:

- Konsolidere indkøb på færre leverandører
- Konsolidere indkøb fra forskellige forretningsområder
- Samle teknisk viden
- Mindske ressourceindsatsen

Category Management er en kompetence og særlig disciplin indenfor strategisk indkøb og er ikke at forveksle med gennemførelsen af et kategoriprogram.

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK**Da vikingerne mødte Afrodite**

VETERANER: Det er titlen på en bog, som alle 23.000 danske Cyperveteraner kan få som anerkendelse for deres indsats fra den cypriotiske regering. Cypern er det første land, som så markant vælger at anerkende danske soldaters fredsbevarende indsats. Regeringen har fået produceret en bog om det dansk-cypriotiske forhold gennem historien med særlig vægt på de danske FN-soldater.

- Det er helt befriende, når en nation vælger at anerkende vores indsats, siger Bjarne Hesselberg, som er formand for veteranforeningen De Blå Baretter. Omkring 200 Cyperveteraner har indtil nu fået bogen. Bogen kan bestilles via De Blå Baretters hjemmeside. ■

Ny Jagtkaptajn

CHEFSKIFTE: Kongeskibet Dannebrog får ny Jagtkaptajn. Den 15. april tiltræder kommandør Christian Anders Nørgaard tjenesten som Hendes Majestæt Dronningens Jagtkaptajn og bliver dermed chef for Kongeskibet Dannebrog. Han afløser kommandør Lars Rosendahl Christophersen, som fratræder tjenesten samme dag og går på pension fra forsvaret. Christian Anders Nørgaard kommer fra en stilling som chef i søværnets 1. Eskadre. ■

Følg søværnet på forsvaret.dk/sok

GAMLE BJØRNE I HI

Isbryderne var en populær arbejdsplads, men nu skal opgaven løftes af andre end forsvaret. Foto: Forsvaret

En æra er forbi, og forsvarets tre isbrydere er sat til salg. I fremtiden skal havne og private virksomheder tage sig af isbrydning i danske farvande.

AF PERNILLE KROER / SOK

ISBRYDERE

Den er som en tidslomme, isbryderen Isbjørn. Fornemmelsen af historiens bølgeslag starter allerede ved trappen eller på sømandssprog, lejderen, af træ, der forbinder Isbjørn med kajkanten. Og historien fortsætter gennem døren af mørkt lakeret træ, der åbner til skibets mennesketomme indre. Messerne med de mørke træpaneler, møblementet fra 60'erne, loftslamperne af krystal i salonen, telefonboksen på gangen, den sorte telefon med drejeskive på broen og lukaf'erne med brunt hessian på skottet, eller på mere forståeligt dansk, kahytter.

Isbjørn ligner et museum. Men materiellet og maskinen fungerer, som var det nyt. Alligevel vedtog Folketinget i november et lovforslag om, at isbrydning i fremtiden skal udliciteres til private firmaer. Derfor er isbryderne sat til salg.

Isbryderne, Danbjørn og Isbjørn, der henholdsvis er fra 1965 og 1966, blev bygget efter en hård isvinter i 1963. Siden kom Thorbjørn til i 1980. Den sidste isvinter var i 1995-1996, og af forsvarsforliget fra 2009 fremgik det, at

isbryderne skulle udfases. Alligevel blev isbryderne varslet igen i 2010 og i 2011, da det trak op til isvinter. Men fra denne vinter er det slut.

Mediernes darling

Derfor kan det virke som en skæbnens ironi, at der opstod brand på Thorbjørn netop på den dag i november sidste år, hvor loven om udfasningen blev vedtaget.

- Jeg tror, at de blev sure, de gamle bjørne!

Maskinchef Henrik Hahn Nielsen sidder ved bordet i mandskabsmessen på Isbjørn. Sammen med Thorbjørn og Danbjørn ligger skibet fortøjet ved den lange mole yderst på flådestation Frederikshavn. Der har skibene ligget siden 1996, mens de har ventet på isen. Men trods lediggangen er der vinter efter vinter opstået en særlig "isbryderstemning" i medierne og hos mandskabet, når frosten gjorde vandet stift.

- Vi har været voldsomt populære i medierne. Og før i tiden var det så populært at arbejde her, at folk ringede herved for at blive skrevet op til at komme med ud at sejle, fortæller Henrik Hahn Nielsen. Som chef er han den ene af det ni mand store team, der dagligt har gået og vedligeholdt

skibene. Endnu er det usikkert, hvilken konsekvens for mandskabet det får, når isbryderne er væk.

”

Jeg tror, at de blev sure, de gamle bjørne!

Henrik Hahn Nielsen

- Vi venter på direktiver om udfasningen. Indtil da ved jeg ikke, hvad der skal ske. Men vi er omfattet af PGP, hvor de skal finde ud af, om der er plads til os andre steder, siger Henrik Hahn Nielsen.

Selv har han arbejdet med isbryderne i 21 år, og den gennemsnitlige anciennitet hos kollegaerne er også to cifret. For isbryderne, de gamle stærke bjørne, VAR noget særligt. ■

Vidste du at:

- Isbryderen Elbjørn fra 1954 endte som restaurantskib i Aalborg efter et havari under isbrydning i 1995-1996
- Dirch Passers far var en af de første chefer på Elbjørn
- Isbryderne skulle kunne bryde en meter is og holde en fart på tre til fem knob
- Danbjørn og Isbjørn kunne bryde op til flere meter tyk is

- Isbrydernes bov buer opad, og skibene hæver sig op på isen, så den knækker. Bovskruer sørger for at lede isen bagud
- Når mandskabet skulle i kontakt med familien derhjemme, kunne de bede telegrafisten om en linje. Herefter måtte de stille sig foran døren til skibets telefonboks, indtil telegrafisten meldte, at linjen var klar

18 % - AF DE VÆRNEPLIGTIGE VAR KVINDER I 2012

Tøjhusmuseets tigerspring

UDSTILLING: I årtier er Tøjhusmuseets gæster blevet mødt af endeløse rækker geværer, når de har bevæget sig op på den gamle bygnings 1. sal. Det er nu blevet udskiftet med en moderne udstilling med 21 krige fra 1500-tallet indtil i dag. De seneste konflikter i Irak og Afghanistan er også med, og der er tre tomme montere klar til de tre næste krige, Danmark kommer til at deltage i. Den nye permanente udstilling, Danmarks Krige, der åbnede 9. februar. ■

Projekt øget trivsel skudt i gang

ARBEJDSMILJØ: Helicopter Wing Karup vil det næste års tid køre et projekt, der sætter fokus på medarbejdernes trivsel. En af de målbare faktorer, man håber bliver forbedret, er de ansattes sygefravær. Projektet byder blandt andet på trivselsinterviews af medarbejdere og uddannelse af chefer og ledere. Forsvarets Personeltjeneste og Forsvarskommandoen følger projektet nøje, da det skal køre overalt i forsvaret. Sygefraværet i wingen ligger omkring ni årlige sygedage pr. medarbejder, men man håber at nedbringe det til seks dage. ■

Se mere info om etableringer og ansatte på forsvaret.dk/fbe og forsvaret.dk/fpt .....

TAL FOR JANUAR 2013

Tallene angiver antal personer, ikke årsværk. Tallene angiver fastansatte medarbejdere. Følgende medarbejdergrupper er udeladt i trækket: Værnepligtige, vikarer, timelærere, reservepersonel, socialt kapital samt de musikere, jurister og læger, der er ansat uden for militær rangfølge.

Bemærk at nogle af tallene angiver antal medarbejdere på mere end ét etablerment: Fredericia, Høvelte, Holmen og Ballerup.

Forsvaret har flere hundrede etableringer. Et etablerment kan både være en radarmast, et depot, et mindre skydeområde eller en stor flådestation. Her på kortet ser du en oversigt over de største og mest betydningsfulde etableringer, hvoraf flere er blevet undersøgt i "etableringsundersøgelsen". Kortet rummer ikke Beredskabsstyrelsens og Hjemmeværnets etableringer.

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

'Grønne Etablissement' i dialog med industrien

MILJØ: Frederiksberg Slot lagde rammer til og forsvarsminister Nick Hækkerup lagde ud, da projekt Grønne Etablissementer 1. februar bød arkitekter og anden byggefaglig industri indenfor. Arrangementet blev holdt for at informere om projektet og for at få erhvervslivets anbefalinger til det videre arbejde med at gøre to pilotkaserner grønne. Fremmødet var stort, og med Forsvarsakademiets hjælp til en innovationsproces blev der fostret vigtige anbefalinger. Konkurrencen udskrives inden sommer, og inden udgangen af 2013 forventes vinderprojekterne at være udpeget for de to kaserner. ■

Ny investeringskomite

INDKØB: Forsvarets Investeringskomite afholdt 23. januar sit første møde. Formålet med komiteen er at styrke den strategiske styring af forsvarets større anskaffelser. Investeringskomiteen vil blandt andet behandle og prioritere større materielanskaffelser, bygge- og anlægsprojekter og IT-projekter på tværs af hele forsaret. - Med investeringskomiteen får vi endnu bedre muligheder for dels at sikre den fornødne balance mellem økonomisk ansvarlighed og operative behov i forhold til de større materielanskaffelser, dels bedre muligheder for at foretage de helt nødvendige tværgående prioriteringer, siger generalløjtnant Bjørn Bisserup, der er komiteens formand. ■

Læs nyheder fra flyvevåbnet på ftk.dk

Et rådyr og en F-16 kolliderer på startbanen. Et meget uheldigt møde for begge parter. Derfor har mågejægerne på Fighter Wing Skrydstrup taget et nyt infrarødt kamera-system i brug, som effektivt kan spotte dyrene døgnet rundt.

AF RUNE DYRHOLM / FTK

MATERIEL

- De varmfølsomme infrarøde kameraer er nu kommet ned i en pris, som gør det muligt at bruge dem steder, hvor det hidtil har været lige lovligt kostbart, fortæller Per Hansen fra afdelingen for flyvesikkerhed i Flyvertaktisk Kommando.

Pilotprojekt

Derfor har mågejægerne på Flyvestation Skrydstrup igennem de seneste par måneder kørt et pilotprojekt, hvor de som de første i landet har fået installeret et varmfølsomt kamera på deres bil. Kameraet registrerer dyrenes varmestråling, og gør det meget nemt at spotte dem døgnet rundt.

FAKTA

Især harer er svære at opdage og regulere bestanden af. Mens der i foråret 2012 kun blev skudt fire harer på tre måneder, blev der med det nye FLIR-system, skudt 20 styk på to timer.

Systemet er langt hen ad vejen det samme, som bruges i både flyvevåbnets redningshelikoptere og Fennec-helikoptere til at finde nødstedte mennesker i havet eller på landjorden.

Råvildt på startbanen

- Det er helt sikkert et godt redskab til at opdage dyrene i mørket. Før måtte vi køre en tur op og ned ad banen inden flyvningerne for at skræmme for eksempel rådyr væk. Men de kunne jo bare komme tilbage igen, så snart vi var væk, og så er den næste, der ser dem måske en F-16 pilot, der er på vej til at tage af med 200-300 km/t. Med det nye kamera kan vi også holde øje med dyrene på lang afstand om natten, forklarer Tonny Andersen. Som brandmand

på flyvestationen varetager han også rollen som mågejæger. Indkøbet af det nye system er foranlediget af et par uheldige episoder, hvor blandt andet råvildt har opholdt sig på startbanen, når flyene skulle til at tage af.

- Især hvis vi skal have F-16 afvisningsberedskabet på vingerne om natten, er det vigtigt at kunne afsøge hele banen i en fart. Tidligere har det slet ikke kunnet lade sig gøre lige så effektivt som med det her infrarøde system, fortæller Tonny Andersen. Endnu har der ikke været alvorlige ulykker på Flyvestation Skrydstrup, men sammenstød mellem dyr og fly er generelt et stort fokusområde, når det kommer til flyvesikkerhed. ■

FAKTA

På alle flyvevåbnets tre flyvestationer - og i alle større civile lufthavne - er ansat såkaldte mågejægere, som har til opgave at skræmme eller skyde dyr, der udgør en trussel for flyvesikkerheden. Jægerne er undtaget fra visse paragraffer i jagtloven og har for eksempel lov til at skyde rovfugle. Fuglene bliver indsamlet og sendt til naturhistorisk institut i Aarhus, hvor de blandt andet bliver brugt til forskning og uddannelse.

LOGISTISKE UDFORDRINGER I SYDSUDAN

Forfatteren på kontoret i Sydsudan, som er det nyeste land i verden. Foto: Privat

AF MAJOR CARSTEN F. HOLGÅRD / FTK

SYDSUDAN

United Nations Mission in South Sudan (UNMISS) er en forholdsvis ny FN-mission, hvor Danmark bidrager med 14 personer. Jeg er udsendt til "MOVCON Rotation Cell" i Juba HQ, hvor hovedopgaven er at planlægge og gennemføre rotation af de militære kontingenter og deres materiel.

På grund af den meget udfordrende infrastruktur bliver alt personel fløjet ind i landet. Det meste materiel transporteres ad landevej fra Mombasa i Kenya. Bortset fra en asfalteret vej fra Uganda til Juba er vejene i en slem forfatning, og især i regntiden er de ufarbare. Godset må derfor transporteres på Barges (pramme), som ofte er forsinkede og dermed har en negativ indvirkning på den samlede plan. Personelrotationer foregår med fly og helikoptere. Juba er det eneste sted, der kan tage store fly, så det er et knudepunkt, der ofte bliver "overbefolket". Derfor har missionen bygget en transitlejr med plads til omkring 250 mennesker, der kan overnatte inden døre og forplejes, indtil de skal rejse videre.

Kæmpe helikoptere

FN har fly i Entebbe. Der råder man over et mindre antal fly, der kan klare godstransporter og rotationsflyvninger lokalt i Afrika. Når kontingenterne flyves fra lande udenfor Afrika, kan de små fly ikke klare opgaven alene. Derfor sender FN opgaven i udbud. Når et givet flyselskab har vundet en kontrakt, kontakter vi selskabet for at iværksætte planlægningen. Der forhandles om rotationsdatoerne, og når flyveprogrammet er på plads, laves der en intern flyveplan i samarbejde med "AIR OPS" ved UNMISS. Alle passagerer skal som sagt igennem Juba, før de kommer videre. Til at løse den opgave råder UNMISS over tre mellemstore og tre mindre fastvingede fly.

Derudover er der cirka 18-20 helikoptere (MI-8 og MI-17) samt en enkelt MI-26 til godstransport. Det er en befriende fornemmelse, når arbejdsdagen er overstået, og det planlagte er blevet afviklet efter planen. Den enkelte soldat, der roteres, oplever ikke andet end at blive hentet og bragt, men hvis man kigger ind i MOVCON, så sker der rigtig meget for at holde hjulene i gang.

Jeg vil forlade missionen med stor respekt for de mennesker, der arbejder fast i UNMISS og andre lignende missioner. Det er ikke helt så enkelt som i Danmark. ■

FAKTA

- Per 31. december var der udsendt 7157 FN-personel
- Bidraget er opdelt i seks infanteribataljoner på hver cirka 850 mand. Hertil kommer støtteenheder såsom ingeniører, felthospitaler, og endelig kommunikationsenheder i alle FN-lejre
- Udstationeringsperioden er på mellem seks og 12 måneder

Ejnar Mikkelsens kølvand bugter sig bag skibet i en grønlandsk fjord, for her sejler man ikke bare ligeud. Foto: Vickie Lind

ISKOLD KONCENTRATION I ARKTISK

Farer og fjelde lurer under overfladen, når søværnets skibe sejler i det arktiske hav. Sikker sejlads kræver kendskab til is og undersøiske landskaber, for der er ingen plads til fejl blandt skærene.

AF BERIT UDBYE / SOK

GRØNLAND

- Nedsat sigtbarhed, is og høj sø er en livsfarlig cocktail, siger skibschef Kristian Daugaard.

Til daglig er han chef på inspektionsfartøjet Ejnar Mikkelsen, der patruljerer på havet omkring Grønland. Han kender de specielle udfordringer, som arktiske farvande giver.

- Af de tre faktorer jeg har nævnt, sejler vi helst kun med én ad gangen. Det siger sig selv, at en kombination af to eller alle tre på samme tid øger risikoen for ulykker, siger Kristian Daugaard. Og ulykker vil man selvfølgelig helst undgå. I Grønland kan de også være ekstra farlige på grund af de store afstande. Her er hjælpen ikke altid nær.

På dybt vand i Grønland

Men ikke bare store afstande gør det an-

derledes at sejle i grønlandske farvande i forhold til danske. Hvor havbunden omkring Danmark hovedsageligt består af sandbanker, der langsomt flader ud ind mod land, er det i Grønland fjelde og bjerge, der dominerer. Også under havets overflade.

- Grønland sejler vi tæt på kysten, hvor vandet stadig kan være dybt. Det kan man ikke i Danmark, hvor det bare bliver mere og mere lavvandet, når man nærmer sig land, siger Kristian Daugaard.

Der er flere gode grunde til at sejle tæt på kysten i Grønland eller indenskærs, som det kaldes. Inde blandt skærene har bølgerne mindre plads at vokse på, inden de møder land. Derfor er de mindre indenskærs. Det betyder komfort på et skib, hvor det kan være umuligt at udføre det daglige arbejde, hvis skibet vipper kraftigt fra side til side.

Der er også mindre is mellem skærene, hvilket giver bedre muligheder for at

komme rundt. Og det er strengt nødvendigt med god mobilitet og at kunne sejle i fjordsystemer. For eksempel når små både er kommet i problemer tæt ved land og har brug for assistance eller i forbindelse med suverænitetsshåndhævelse, hvor der holdes øje med aktiviteter på kysten. Men sejlads tæt på land giver udfordringer.

Ingen plads til fejl

Grønlands kystlinje er ikke detaljeret opmålt, og de søkort, der findes, er nogle steder unøjagtige. Derfor kan vagtchefen være tvunget til at sejle efter Sodena'en, et instrument, hvis skærbillede viser skibets tidligere ruter.

- På åbent hav i Danmark eller udenskærs i Grønland kan man sejle sikkert, selv om man kun er halvkoncentreret. Derimod skal vi være helt oppe på stikkerne og må ikke lave fejl inde blandt skærene, siger Kristian Daugaard. ■

SORT IS

- Der findes over hundrede forskellige typer is
- Sort is er farlig for skibe, fordi den er meget hård
- Genfrosset smeltevand fra isbjerge
- Er svær at se, fordi den ikke har luftbobler og derfor er gennemsigtig
- Har samme vægtfylde som vand og ligger derfor i vandoverfladen
- Kan ikke ses på radaren, da radaren på grund af isens vægtfylde ser den som vand

HVID IS

- Indeholder en masse luft, som giver den hvide farve
- Porøs istype
- Går lettere i stykker end sort is
- Kan alligevel være vanskelig at bryde igennem
- Hvide isbjerge kan være farlige, hvis der brækker isstykker af. I værste fald skabes der tsunamilignende bølger

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

SE VIDEO PÅ
FORSVARSAVISEN
KANALEN.TV

.....

MILO tilbage i Helmand

AFGHANISTAN: Det er godt tre år siden, at musikeren MILO var soldat og kørte sikring helt ude i patruljebaserne. I midten af januar var han tilbage i Helmand som musiker. Som tidligere udsendt og veteran har MILO adskillige gange kørt eskorte for logtrains på Highway One. Denne gang var det dog ham og musikerholdet, der blev passet på. MILO spillede to koncerter under sit ophold i Afghanistan. ■

Insiderangreb på dagsordenen

GREEN-ON-BLUE: Større fokus på og åbenhed om insiderangreb, hvor afghanere i uniform angriber ISAF-soldater, skal være med til at begrænse ulykken. Det var hovedbudskaberne på en international konference, der blev afholdt i Grafenwöhr, Tyskland, i slutningen af februar. Forsvarsminister Nick Hækkerup var vært, og militære eksperter fra 16 forskellige lande deltog. I 2012 var der 46 insider-angreb. ■

Følg Carsten Fjord-Larsen, skibschef på Iver Huitfeldt, på **twitter**.....

F-16 i Baltikum

BALTIKUM: 50 mand og fire F-16 fly er igen udsendt til Baltic Air Policing.

- Vi har lidt andre udfordringer end tidligere, hvor man opererede fra en ældre og tidligere russisk operationsbygning. Bygningen er nu revet ned, og en ny er under opførelse. Det betyder, at opgaven løses fra et containerkompleks, fortæller Kresten Dam Andersen.

Han er chef for holdet, som er udsendt fra Fighter Wing Skrydstrup.

- Som altid, når enheder deployeres, så har der været god brug for personellens særlige kompetencer og kreativitet til at få containerne indrettet, så de nu kan fungere ganske fint som operationscenter, vagtlokaler og arbejdsplads for de forskellige specialer som efterretning, missionsplanlægning og informatikcenter, siger Kresten Dam Andersen.

God træning i at rykke ud hurtigt

Allerede de to første dage af udsendelsen blev flyene sendt på skarpemissioner i ansvarsområdet - "scramblet", som det hedder. Det er træning i at løse operative opgaver, tilmed før enheden var helt etableret i området.

- Flyene er på NATO-beredskab, så det er samtidig med, at beredskabet holdes, også god træning for enheden i at blive indsat i den specifikke luftforsvarsrolle i et fremmed NATO-lands luftrum og i rent NATO regi, siger Kresten Dam Andersen. ■

Ny Lynx på piratjagt

SEYCHELLERNE: Der har været udskiftning af helikopteren, der deltager i Operation Ocean Shield. Det var et planlagt skifte, og det skete i forbindelse med, at fregatten Iver Huitfeldt var i havn på Seychellerne for at skifte besætning. Bidraget tog af sted i oktober og fortsætter frem til april. ■

Sanitten forbinder mindre skrammer, som fiskerne har fået under deres arbejde på fiskerbåden.

WINNING HEARTS AND MINDS

Efter flere års international antipirat-indsats i området omkring Afrikas Horn taler resultaterne deres tydelige sprog. Siden det første danske styrkebidrag indgik i operationen ud for Somalia, er antallet af piratangreb faldet markant.

TEKST OG FOTO: SPROGOFICER LAURA ENGELL HOLM / HOK

ADENBUGTEN Lokale fiskere langs Somalias kyst begynder igen at præge normalbilledet på havet. Det gør ikke flådestyrkernes tilstedeværelse og handelsskibenes egen beskyttelse mindre vigtig, men det åbner muligheder for at bruge nye metoder, der kan imødegå en ændring i piraternes måde at operere på. Ikke mindst har besøg på mindre skibe i området en vigtig funktion.

Vigtig information

Under et sådant besøg sejler skibets boardinghold ud og hilser på de mange fiskere i dhows og skiff'er langs kysten og aflægger et uformelt høflighedsvisit. Under besøget informerer boardingholdet fiskerne om, at de grå krigsskibe er i området for at passe på dem, og at deres tilstedeværelse samtidig afholder piraterne fra at kunne bevæge sig ud på vandet.

I forbindelse med besøgene videregiver fiskerne ofte uvurderlig information om pirataktiviteten i området og tit endda oplysninger om ledende folk på land, som kan være behjælpelige med

yderligere information om piraterne. Boardingholdet kvitterer for besøget med for eksempel førstehjælpsudstyr, arbejdshandsker og -knive eller frisk vand. Hvis fiskerne lider af sår eller sygdomme, så kan boardingholdets sanitetsgaster give basal medicinsk behandling. Det er på alle måder en win-win situation, da fiskerne hellere end gerne bidrager til at bekæmpe pirateri, så de kan udføre deres erhverv under betryggende forhold.

-Det er godt at konstatere den positive forandring i området, og det bekræfter os i, at vores arbejde nytter. Det er vigtigt at vise de lokale fiskere, at vi er her for at gøre havet sikkert for alle, og til det formål er vores besøg om bord på deres skibe helt afgørende. Winning Hearts and Minds betyder, at vi gerne vil vinde de lokales tillid. De skal se, at vi som flådestyrke kan gøre mere for dem end piraterne, og en hjælpende hånd midt i en hård hverdag på søen bliver i høj grad værdsat. Lidt frisk vand og en forbindelse på et sår kan betyde, at en fisker kan fortsætte sit arbejde og brødføde sin familie på land. Samtidig giver fiskerne tydeligt udtryk for, at de nu føler sig langt sikrere på havet end tidligere. Og det er netop den udvikling,

som vi militære kan hjælpe yderligere på vej, indtil egentligt nødhjælps- og opbygningsarbejde kan tage over, siger kommandørkaptajn Kristian Haumann, der er chef for fregatten Iver Huitfeldt.

Udgør stadig en trussel

NATOs Task Force vil fortsætte med også at operere langs kysten og opbygge forbindelser til de lokale, både til lands og til vands.

-Vi ved, at piraterne har sværere og sværere ved at opholde sig på havet i længere tid uden at blive opdaget, men de udgør stadig en trussel. Ved at bevæge os ind langs kysten og vise vores tilstedeværelse, kan vi komme i kontakt med fiskerne i området og vise dem, at vi er her for at sikre den maritime sikkerhed for alle. Samtidig gør vi det vanskeligt for piraterne at stikke til søs, siger flotilleadmiral Ben Bekkering, der er chef for NATOs antipiratstyrke. Inden for den nærmeste fremtid forventes det, at Iver Huitfeldt bruges endnu mere aktivt i netop denne del af piratbekæmpelsen. Jo bredere antipirateribudskabet når ud, jo vanskeligere bliver det for piraterne at operere. ■

Offentlighedsfase for Grønnedal

GRØNLAND: Forsvaret skal efter nedlæggelsen af Grønlands Kommando forlade Grønnedal hurtigst muligt. Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste (FBE) iværksatte derfor før jul en kort offentlighedsfase, inden selve afviklingen starter. Forsvarets hensigt er at forlade Grønnedal på en måde, der tilgodeser ønsker fra Grønlandsk side. Offentlige myndigheder i Danmark og Grønland har allerede været hørt, og ingen har haft interesse eller mulighed for at overtage Grønnedal. Frem mod 1. april er FBE åben for at modtage forslag og tilbud fra investorer, der ser muligheder i at anvende Grønnedal til andre formål. Hvis det ikke er tilfældet, er forsvarrets udgangspunkt, at bygningsmassen rives ned, og arealet retableres i samarbejde med de Grønlandske myndigheder. I forbindelse med offentlighedsfasen har FBE lavet et site om Grønnedal, som kan ses på forsvaret.dk/FBE/ejendomssalg. ■

155

Danske kvinder var udsendt til Afghanistan i 2012

Se internationalt nyt på nettet: natochannel.tv

FORSVARETS INTERNATIONALE ENGAGEMENT

1. FEBRUAR 2013

UDSENDE INTOPS - 1. FEBRUAR	
Afghanistan (HOK)	578
Afghanistan (FTK)	77
Adenbugten (SOK) ultimo oktober	148
Kosovo (HJV)	35
Mali	25
Tyrkiet	10
Baltikum (FTK)	16
Bahrain (SOK)	2
USA (HOK)	2
England (SOK)	1

FN-OBSERVATØRER	
Afghanistan	1
Liberia	5
Mellemøsten	11
Sudan	14
Korea	2

NATO-UDSTATIONERINGER 281

RADIO BAG RADAR

Det bliver kaldt et radarbidrag, men radioen er mindst ligeså vigtig som radaren.

AF KIM KRASULD / FTK

AFGHANISTAN For en fighter allocator som Christian Johansen er der ingen tvivl.

- Radioen er det vigtigste redskab, vi har hernede til at udføre vores arbejde, siger han.

Han er en del af Hold 4 på Mobile Air Control Centre, MACC, på Camp Marmal ved Mazar-e Sharif. Her dækker en stor TPS-77 radar luftrummet over det nordlige Afghanistan sammen med en mindre RAC-3D radar, der står i Kunduz. Som fighter allocator har Christian Johansen ansvaret for luftrumskoordinationen.

- Det vil sige, at jeg har overblikket over de fly, vi har i luften. Når der er større operationer, så skal jeg holde styr på de områder, vi får tildelt og har til rådighed. Så

kommunikerer jeg med flyene og sørger for, at de kun er i ét bestemt område, fortæller han.

Der er ofte flere fly involveret i én operation, og samtidig er der masser af anden trafik, civil som militær, der flyver forbi. Det kræver stor koncentration, og der er ofte fly, der kommer tæt på hinanden.

- Uden radioen ville de danske radarfolk ikke kunne rykke så hurtigt, som de gør, og derved undgå kollisioner, siger Christian Johansen.

Med de store afstande flyene skal tilbagelægge og de lange missioner de er på, er lufttankning også en væsentlig del af hans arbejde.

- Det er en vigtig faktor hernede. Uden lufttankning kan vi ikke holde flyene i luften særlig lang tid, og det er afgørende i de operationer, der kører, siger Christian Johansen. ■

RADARBIDRAGET BLIVER I AFGHANISTAN

Kort før jul fik 43 mand, primært fra Air Control Wing, langt om længe vished for, hvor de skal være fra midten af februar og cirka tre måneder frem. Udstationeringen af den mobile radar i Mazar-e Sharif er blevet forlænget med tre måneder, så Hold 5 bliver en realitet. Der var debat om radarens berettigelse i begyndelsen. Den er blevet kaldt både dyr og overflødig, men sandheden er, at den er væsentlig billigere end alternativerne, og de amerikanske styrker har ønsket en forlængelse.

Otte nye pansrede ingeniørmaskiner

GENBRUG: Dele af maskinparken hos Ingeniørregimentet (IGR) er efterhånden af ældre dato, og nu er man begyndt at udskifte dele af den. Første skridt i vognparkens fornyelse er indkøb af fire rendegravere af typen Hydrema 928C og fire bælte-gravemaskiner af typen Hydrema R1820. De otte maskiner er købt brugt og til en attraktiv pris af det svenske forsvar, der havde dem tilovers. Alle maskiner er pansrede, og selv om de er brugte, har de kun kørt relativt få timer.

Flere maskiner på vej

De otte maskiner gennemgår nu en række vedligeholdelses- og sikkerhedseftersyn og vil forventeligt blive overdraget til brugerne i Skive i begyndelsen af 2013. Desuden gennemføres uddannelse i maskinerne til instruktører og mekanikere. Forsvarets Materieltjeneste (FMT) arbejder videre med at få fornyet andre dele af maskinparken ved IGR. Der skal anskaffes nye bulldozere, jordhøvle og minilæsemaskiner. Flere af de nye maskiner er pansrede, så de kan yde personellet bedre beskyttelse i internationale missioner. Her kan de anvendes til blandt andet at opbygge eller nedbryde lejre og til at bygge veje – også som led i det civil-militære samarbejde (CIMIC). ■

Ny uniform

MUNDERING: 17. januar modtog soldaterne fra ISAF Hold 15 en spritny uniform, som de skal have med til Afghanistan. Den skal på sigt erstatte uniformssystem M/84, men i første omgang er det kun soldater i internationale missioner, der får den. Indtil videre er det kun sløringen, der er forskellen på de to uniformer, men over tid vil snittet også ændre sig.

Den nye uniform kommer i Crye Precision multiterrænsløring, der også anvendes af den britiske og amerikanske hær. Den danske sløring vil derfor i fremtiden være den samme som amerikanernes. Uniformen erstatter både den almindelige M/84 og ørkenudgaven, da multiterrænsløring virker i flere forskellige typer af terræn. I løbet af 2014 begynder udleveringen også at komme i gang til enheder i Danmark, men indtil da vil uniformen kun kunne anvendes til missionsparader herhjemme. ■

FOTO: LARS BØGH VINHIER

KORVETTERNES SIDSTE REJSE

Niels Juel, Olfert Fischer og Peter Tordenskiold blev midt i januar slæbt over Storebælt fra Flådestation Korsør til Lindøværftet. Her vil firmaet H.J. Hansen på en måned ophugge de tre korvetter. Hovedparten af de 1.100 ton tunge korvetter kommer dog til at leve videre. 95 % af metallerne bliver nemlig til nye råvarer og genbruges. Til venstre på billedet ses de tre korvetter, der lå til kaj i Korsør en vinterdag i januar. De øvrige skibe er udfasede standardflex fartøjer. Deres skæbne er endnu uvis.

Hold dig opdateret om materiel på forsvaret.dk/fmt.....

LMG

”Der er ikke noget negativt at sige om det gamle LMG M/62. Det er et fremragende våben, når det virker. Det er bare synd, at de er noget nedslidte”

ANKER Ø. SØRENSEN, SENIORSERGENT

SE VIDEO OM TØJBUSSEN, HVOR DU
KAN BYTTE ELLER FÅ NYT GREJ DIREKTE
PÅ UDVALGTE TJENESTESTEDER,
PÅ FORSVARSKANALEN.DK

PRÆSTERNE KVALER ER LØST

Hærprovst Thomas H. Beck med feltpræstestyrsættet, der består af 24 enkeltdele. Det er forventeligt klart til feltpræsterne i første halvår af 2013.

I mange år korsede feltpræsterne sig, når de skulle ud i felten. For alt det grej, de skulle bruge til en gudstjeneste, var langtfra nemt at slæbe. Men nu går de lysere tider i møde.

TEKST OG FOTO FLEMMING DIEHL / FMT

FELTUDSTYR

Det var ikke let. Så langtfra let. I cirka fyrretyve år har feltpræsterne slæbt sig en pukkel til, når de skulle ud til soldaterne for at holde gudstjenester. En gudstjeneste kræver nemlig langt mere end Guds ord og en portion næstekærlighed. Der er alterstager, lys, diverse kalke, dug, bibel, alterbrød, kors, og meget mere, som førhen var pakket, så man næppe kunne kalde det mobilt, selv om det var den oprindelige intention.

- Den nuværende løsning er udarbejdet af den første hærprovst Svend Balslev i begyndelsen af 70'erne. Det var nogle store kasser, så feltpræsterne kunne transportere

deres materiel i et militært køretøj, uden det blev ødelagt. Det er trækasser, der kan rumme alt altersølv, og de er så store, at de i sig selv kan bruges som et alter. Og de vejer altså også et ondt år, siger hærprovst Thomas H. Beck.

Alt i én rygsæk

Selv før det nye grej var feltpræstepakningen dog allerede blevet en smule lettere end for tyve år siden.

- På det tidspunkt overgik vi feltpræster også til mere aktiv tjeneste med udsendelse til missionsområder, hvor den store trækasse simpelthen blev for upraktisk. Vi fik derfor nogle aluminiumskufferter til brug ved udsendelser. Med de sidste 20 års engagement i INTOPS er det blevet mere og mere åbenlyst, at den bedste løsning

er, at feltpræstepakningen udleveres som personlig udrustning, siger Thomas H. Beck, som fortæller, at der derfor blev nedsat et udvalg blandt feltpræsterne, som kunne komme med ideer til, hvordan en personlig udrustning skulle se ud. Resultatet er nu en løsning, så feltpræsterne får det lidt lettere.

- I et godt samarbejde med FMT har vi nu fået udarbejdet en ny feltpræstepakning, hvor det hele kan være i én rygsæk. I alt er der fremstillet cirka 70 rygsække, som skal uddeles til feltpræsterne. Her er der plads til en bærbar computer, som kan afspille musik, kirkesølv, en termoflaske til vin - ja alt hvad en feltpræst lige har brug for, kan være i rygsækken, og det gør det altså lidt lettere, siger Thomas H. Beck. ■

FORSVARET SKAL HAVE NYE MASKINGEVÆRER

AF FLEMMING DIEHL / FMT

VÅBEN

Det nuværende lette maskingevær (LMG M/62) har tjent forsvaret godt i årtier, men nu skal det udskiftes. Derfor har Forsvarets Materieltjeneste sat gang i et udbud, der skal ende med, at der findes en værdig afløser.

Som noget af det første udvælges fem forskellige lette maskingeværer, som forsvaret så tester og evaluerer. For det nye lette maskingevær skal have en god ergonomi, det vil sige forholdsvis let

og kort, dog uden at gå på kompromis med effektiviteten. Pris er yderligere en relevant parameter i udbuddet, som gerne skal være afsluttet, så soldaterne kan få nye maskingeværer i begyndelsen af 2014.

Udbuddet omfatter køb af cirka 700 nye maskingeværer, og prisen forventes at ligge et sted mellem 70 og 100 millioner kroner. Det er så en pris, som vil inkludere reservedele, tilbehør og indledende træning. Anskaffelsen af LMG'erne følges op med anskaffelse af en række sigtemidler til LMG'erne. ■

FORSVARET ÆNDRER HR-SERVICE

Forsvarsforliget 2013-2017 indebærer, at forsvaret skal spare 2,7 mia. kr. Besparelsen skal findes med mindst mulig negativ effekt på forsvarets operative evne. Halvdelen af beløbet skal derfor findes blandt andet ved at omlægge HR-administrationen. Det betyder, at antallet af stillinger reduceres, og at HR bliver organiseret på en ny måde.

AF FORSVARETS PERSONELTJENESTE

HR-SERVICE Den nye model for HR betyder, at FPT fortsat er ansvarlig for HR-driften i forsvaret. Modellen betyder også, at forsvaret organiserer HR efter en partnermodel, hvor FPT er til stede ved myndighederne for at råde og vejlede cheferne. De lokale partnere bliver støttet fra centralt hold af FPT. Som en del af den centrale organisation opretter FPT også et call-center og en HR-portal, hvor chefer og medarbejdere kan finde information om karriere, uddannelse, løn, sygefravær og andre emner. - Der er truffet en strategisk beslutning om at bruge færre resurser på HR. For at kunne indhente et prove-nu laver vi om på metoden. I stedet for alene at fokusere på at nedlægge HR-service vil vi hellere give cheferne kompetencerne til at udøve HR. Samtidig styrker vi den rådgivning, som i dag leveres ved FPT. Det gør vi ved at lave en stærk portal og en serviceenhed, som alene har til opgave at rådgive om hele HR-fagområdet og de produkter, vi har ved FPT, forklarer oberstløjtnant Carsten Hasenfuss, som er fungerende chef for Forvaltningsdivisionen i FPT.

HVAD BETYDER DET FOR DIG SOM MEDARBEJDER?

Som følge af forsvarets nye HR-strategi, vil servicen fra din udstikker stoppe den 1. maj 2013. Fremover skal du bruge din chef og den nye HR-portal, når du ønsker information om HR. Din chef kan især være dig behjælpelig, hvis du søger rådgivning inden for karriere, uddannelse og kompetenceudvikling mens du på HR-portalens kan finde information om alt lige fra barsel og arbejdsskade til pension og bestilling af militært ID-kort.

DU STYRER SELV DIN KARRIERE

Den nye HR-strategi betyder også, at du som militært ansat, i højere grad får mulighed for at styre egen karriere. Du skal fremover selv holde dig orienteret om ledige stillinger og skrive ansøgninger. Du får dermed en større frihed til at søge de stillinger, du har lyst til og mulighed for at sidde længere tid i samme stilling. Drejer det sig om INTOPS-stillinger, vil du fortsat blive befalet. Stoppet for udstikkerordningen betyder, at det fremover er din chef, der får ansvaret for sammensætningen af medarbejdere i afdelingen. Du har selv ansvaret for at søge stillinger, men du kan altid tage chefen med på råd. Hvis du sidder i en tidsbestemt stilling, fx ved NATO eller som kompagnichef, skal du i god tid begynde at søge nye stillinger. Hvis det ikke lykkes dig at få en stilling inden tidsperiodens udløb, kan FPT hjælpe dig.

HVAD BETYDER DET FOR DIG SOM CHEF?

Med den nye HR-strategi får du som chef større indflydelse og ansvar i forhold til HR-opgaverne. Det betyder blandt andet, at du vil få nogle flere beføjelser. Fremover får du selv mulighed for at "sætte holdet" i din enhed. Du får dermed større beslutningskompetence om, hvilke stillinger der skal slås op og hvem du vil ansætte. Du skal desuden følge op med nye og eventuelt forbedrede stillingsannoncer, hvis du ikke finder den rette kandidat i første omgang. Du får også ansvaret for at rådgive dine medarbejdere om karriere, uddannelse og kompetenceudvikling. Du får forventeligt også mere indflydelse på lønområdet. For eksempel lægges der op til, at du på baggrund af vejledning fastsætter lønnen i forbindelse med ansættelse og efterfølgende lønforhandlinger. For at støtte dig, dine chefkolleger og medarbejdere, vil FPT oprette de nødvendige portaler, så du kan finde så meget information som muligt på nettet. Du kan læse mere om HR-portalens på denne side. Hvis HR-portalens ikke giver dig svar på dine spørgsmål, kan du ringe til HR-rådgivningen, der oprettes i forbindelse med FPT's nye organisation d. 1. maj 2013.

FAKTA OM STILLINGSNEDLÆGGELSER I HR-ADMINISTRATIONEN

- Den nye organisering af HR-administrationen betyder, at forsvaret reducerer antallet af HR-stillinger fra cirka 900 til cirka 560 i 2013 og 2014. Da flere af stillingerne er ubesatte, bliver der reelt tale om en reduktion på knap 150 besatte stillinger. Tallene kan ændre sig en smule, da organiseringen af HR-administrationen fortsat finjusteres.
- I Hjørring nedlægges cirka 80 besatte stillinger. Stillingsnedlæggelserne vil primært finde sted ved Forsvarets Personeltjeneste og i mindre omfang ved Forsvarets Regnskabstjeneste og Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste.
- De resterende stillinger (omkring 70) nedlægges ved blandt andet Forsvarets Personeltjeneste i Ballerup, Forsvarsstaben, Hjemmeværnskommandoen, Forsvarets Materieltjeneste og de operative kommandoer.
- En væsentlig del af stillingsnedlæggelserne må forventes at medføre afskedigelser. Forsvarets Personeltjeneste vil i første omgang søge at omplacere medarbejdere og indgå aftaler om frivillig fratreden. Afskedigelse af de medarbejdere, der ikke kan omplaceres, forventes iværksat fra den 1. maj 2013.

NYT BEMANDINGSSYSTEM: HOLD ØJE MED JOB-I-FORSVARET.DK

Forsvarets militære ansatte skal i højere grad vænne sig til at skrive ansøgninger, når de vil skifte stilling. Ansøgningssystemet har allerede kørt i tre år for M401 niveauet og op. Men nu bliver det indført på alle niveauer, både til udnævnelse og til rokade, som oberstløjtnant, Carsten Hasenfuss, forklarer det. Han forventer at op mod 90 procent af forsvarrets militære stillinger bliver besat ved ansøgning med udgangen af 2013.

Selve bemandsystemet består af tre elementer, som skal håndtere al bemandsingen, når det er fuldt implementeret. Udover ansøgningssystemet er det lokale tjenesteplaner og egentlig beordring. Mens langt størstedelen af bemandsingen foregår gennem ansøgninger, tages lokale tjenesteplaner for eksempel i brug efter gennemførelse af en militær uddannelse. Beordring vil primært blive brugt, hvis du skal i mission, ligesom der vil være en stilling, når du kommer hjem fra mission. Beordring kan også bruges, hvis der trods opslag er ledige stillinger, som det er forretningskritisk for forsvaret at få besat.

- Det, der sker nu, er, at samtidig med at vi udvikler bemandsystemet, vil vi implementere det der, hvor det giver mening. Og det vil vi gøre for at høste så mange erfaringer som muligt. Derfor er det også vigtigt at få sagt, at man allerede fra nu af skal holde sig orienteret på www.job-i-forsvaret.dk. Det er der, vi slår stillingerne op. I slutningen af 2013 forventer vi at have færdigudviklet bemandsystemet, så det kan køre fuldstændigt på alle niveauer, forklarer Carsten Hasenfuss.

NY SERVICE: HR-PORTAL OG HR-RÅDGIVNING

FPT går i slutningen af marts i luften med en ny intranetbaseret HR-portal. Her kan chefer og medarbejdere finde information om HR i form af artikler og elektroniske værktøjer, fx blanketter og skemaer. Tanken med HR-portal er, at du som medarbejder let skal kunne finde den information, du søger. Derfor er portalen opdelt i emner og forsynet med en søgefunktion. HR-portal vil som sagt være at finde på intranettet. Forsvaret arbejder på at finde en løsning, så du også kan komme på portalen via internettet.

I maj åbner FPT også en HR-rådgivning, som skal hjælpe chefer og ledere i forhold til spørgsmål om HR, som de ikke kan finde svar på via portalen. Portalen og HR-rådgivningen varetages af en ny afdeling i FPT, kaldet HR-service.

HR
DRIFT

**MEDARBEJDERE
OG CHEFER:**
Brug HR-portal

CHEFER:
Ring til HR-rådgivningen,
hvis HR-portal ikke gi-
ver svar på dit spørgsmål

ALLE MEDARBEJDERE:

Job-i-forsvaret.dk
Beordringer, fx INTOPS
Lokale tjenesteplaner ifm uddannelse

HR-PARTNERNE støtter myndigheds- cheferne ved niveau II med:

HR-rådgivning
Bemandsing
Ny Løn-processen
Implementering af centrale HR-tiltag

HR-PARTNERELEMENTER

Ved alle niveau II-myndigheder, samt ved Hjemmeværnskommandoen, opretter FPT partnerelementer, som skal støtte den lokale chef på HR-området. Udover HR-rådgivning af niveau II-myndighedschefen skal partnerelementerne blandt andet løse opgaver i forhold til bemandsing og Ny Løn-processen, samt yde støtte til implementering af centrale HR-tiltag.

Opgaverne for partnerelementerne vil løbende blive tilpasset den enkelte myndigheds specifikke behov. For eksempel vil de operative kommandoer have et særligt behov for støtte til bemandsing af internationale operationer.

Partnerelementerne er FPT's repræsentanter ved myndigheden og referer til chefen for FPT.

ALLE MEDARBEJDERE KAN FORTSAT RINGE TIL:

Sygemeldings- og Barselskontoret
Hotline militær disciplinarlov
Rekrutteringen
PERSYS
Løn- og pensionstelefonen

HR-området måles

PERSONEL: Forsvaret gennemfører med jævne mellemrum de lovpligtige målinger på arbejdsklimaet (AKM) og arbejdsmiljø (APV), som er rettet mod de enkelte tjenestesteder. Disse undersøgelser bliver nu suppleret med en ny type måling på forsvarrets HR-indsatser, kaldet HR Early Warning målinger. Undersøgelsen breder ud over det meste af forsvaret og skal gerne give en indikation af, hvordan det står til med blandt andet tilfredshed, motivation, fastholdelse og ledelsen i forsvaret.

Den første undersøgelse vil køre omkring 1. marts og skal besvares over internettet. Analyseinstituttet Epinion sender en mail til 5.000-6.000 medarbejdernes mil.dk, hvorigennem undersøgelsen skal besvares. De pågældende medarbejdere er udvalgt tilfældigt, og undersøgelsen besvares anonymt. ■

25 fortællinger fra Den Kolde Krig

HISTORIE: 25 koldkrigsmiljøer, der blandt andet tæller tidligere tophemmelige bunkers, radarer og flyvepladser, kan nu være med til at fortælle historien om det militære forsvar og den civile beskyttelse af Danmark under Den Kolde Krig. De udpegede anlæg er ikke fredede. Planen er, at Kulturstyrelsen i de kommende år samarbejder med ejerne, kommunerne og de lokale museer med det formål at give offentligheden bedre forståelse af stedernes rolle i Den Kolde Krig. ■

Velkommen hjem til Afghanistan soldater

PARADE: De lige hjemvendte soldater fra Afghanistan bliver den 22. februar hædret ved en parade og march gennem Holstebro. Det er Jydske Dragonregiment, der i samarbejde med Holstebro by, fejrer soldaternes hjemkomst fra ISAF Hold 14. Det er fjerde gang, at der er parade og march gennem byen. ■

March på flagdagen 2012. Foto: Sara Skytte

Foto: Forsvaret

BRUGERE OG KUNDER HAR TALT

I efteråret spurgte FBE brugere og kunder, hvor tilfredse de er med FBE's ydelser. Tilfredsheden er tilnærmelsesvis uændret i forhold til året før.

AF FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

BRUGERTILFREDSHED For femte gang har FBE spurgt kunder og brugere om deres tilfredshed med FBE's ydelser. FBE har gennemført både en brugertilfredsheds- og kundetilfredshedsundersøgelse. Der er ikke tal for den samlede tilfredshed hos kunderne, men brugertilfredshedsundersøgelsen viser på en skala fra 1-5, hvor fem er den højeste karakter, at tilfredsheden ligger på 3,81. Et tal der er næsten uændret i forhold til året før.

Fokus på Øst- og Vestdanmark

Undersøgelsen har koncentreret sig om forskelle mellem Øst- og Vestdanmark set i lyset af overdragelsen af opgaver til Forenede Service efter konkurrenceudsættelsen. De overordnede resultater dækker over store lokale udsving i tilfredsheden på forskellige områder. ■

FAKTA

RESULTAT AF BRUGERTILFREDSHEDSUNDERSØGELSEN

- Et mindre fald i tilfredsheden med både kantine- og rengøringsydelser i Østdanmark.
- En mindre stigning i tilfredsheden med kantineydelserne, mens rengøringstilfredsheden er uændret i Vestdanmark.
- Et fald i tilfredsheden med indeklimaet på kontorer, som nu er nede på 2,65 i Østdanmark.

RESULTAT AF KUNDETILFREDSHEDSUNDERSØGELSEN

- Det har taget tid at få kvaliteten op på et acceptabelt niveau på de udliciterede områder, men det er til dels sket.
- Generel tilfredshed med arealpleje.
- Forbedringspotentialer på rengøringsområdet og til dels på kantineområdet.

FJERNUNDERVISNING

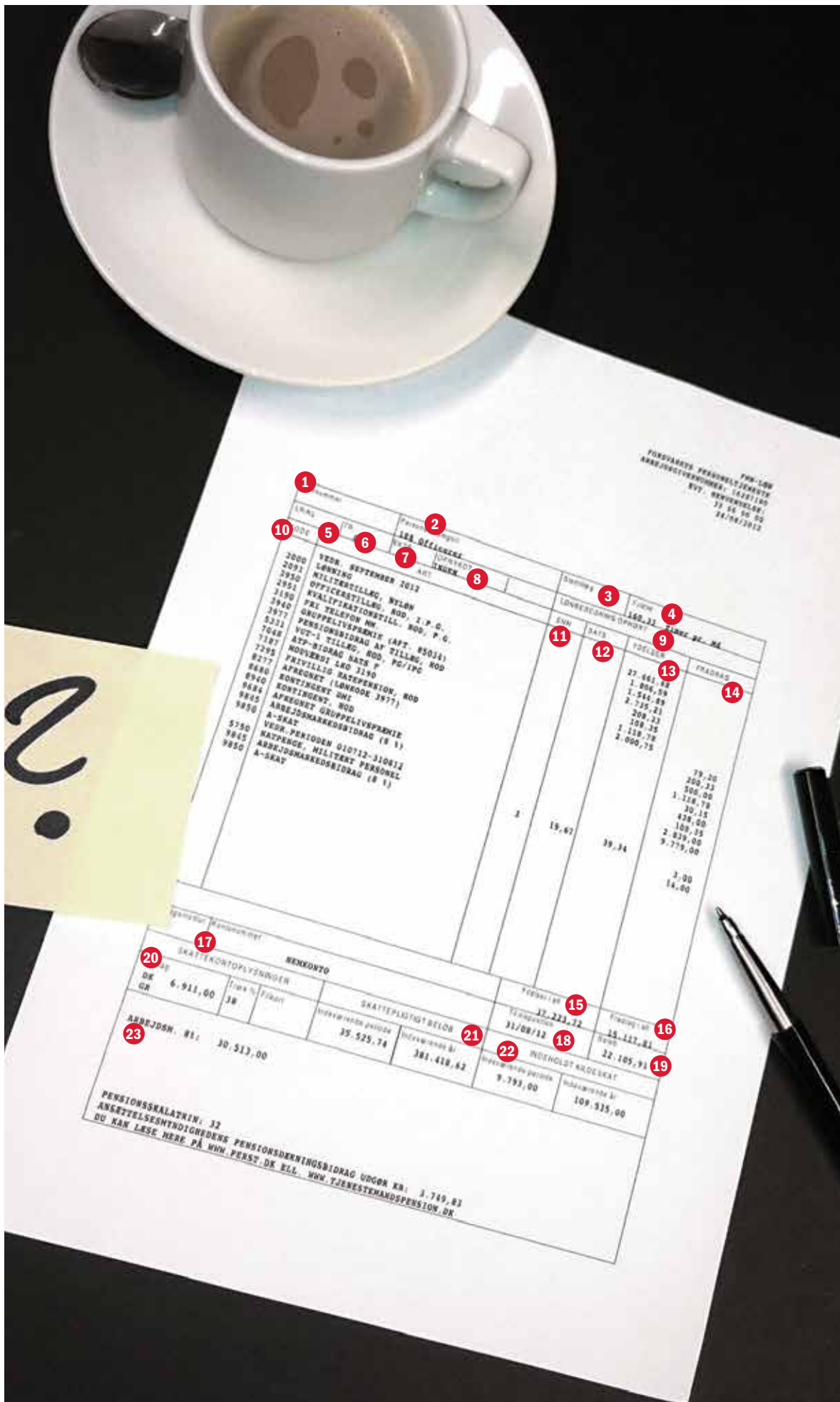
VIDSTE DU AT DU I CAMPUS KAN TAGE EN LANG RÆKKE FJERNUNDERVISNINGSKURSER – HELT GRATIS?

Et af kurserne, Prince2 Foundation er tilgængeligt frem til udgangen af marts 2013, så har du behov for at lære teorien til certificeringen, så er det nu du skal tilmelde dig. Du kan finde mere information på disse hjemmesider på internettet

<http://fels.dk> og <http://info-campus.dk>

Der findes mange oplysninger på din lønseddel. Det, der har størst interesse, er selvfølgelig, hvor meget der er gået ind på kontoen, men lønsedlen rummer fx også information om, hvilke tillæg du modtager, og hvor meget der er indbetalt til din pensionsordning.

Her kan du se en lønseddel for en officer med forklaringer på de enkelte felter. Alle lønsedler er opbygget på samme måde. Dog vil nogle lønkoder afhænge af, hvilken medarbejdergruppe du tilhører, og dermed hvilken overenskomst du er omfattet af.

Hvis du ønsker nærmere forklaring på en bestemt lønkode fra din egen lønseddel, kan du finde oplysningerne på Lønportalen, som du finder et link til på FPT's fin hjemmeside.

Er der fejl i din lønseddel, skal du kontakte FPT.

Hvad betyder de enkelte felter på lønsedlen.

Øverst til venstre på lønsedlen står dit navn og øverst til højre oplysninger om din arbejdsgiver.

1. Lønnummer

Cpr. nummer og eventuelt et løbenummer, hvis du har flere ansættelsesforhold.

2. Personalkategori

Den medarbejdergruppe du tilhører og dermed den overenskomst du er omfattet af. Overenskomsten er grundlag for beregning af løn og pension.

3. Stedtillæg

For visse overenskomster er lønnen afhængig af, hvor i landet du gør tjeneste.

4. Fuldtid

Din månedlige arbejdstid - 160,33 timer svarer til et fuldtidsjob.

5. LR/KL

Lønramme/klasse angiver den løngruppe du er aflønnet efter - jf. beskrivelsen af din PKAT på Lønportalen. Hvis tallet er over 50 aflønnes du efter Ny løn.

6. TR

Viser det trin inden for løngruppen, du får løn efter.

7. SKTR

Skalatrinet du aflønnes efter, hvis du er på Gammel løn - jf. Finansministeriets lønoversigt. Hvis du er på Ny løn er skalatrinet 99 og er uden betydning.

8. OPRYKDT

Oprykningdatoen angiver den dato du eventuelt oprykker til et nyt løntrin.

9. LØNBeregning OPHØRT

Hvis du er fratrukt angives datoen for din fratrædelse fra forsvaret.

10. KODE og ART

Alle løndele, ydelser, pensionsbidrag mv. samt alle fradrag i din løn er vist på din lønseddel med en kode og en tilhørende tekst. De enkelte lønkoder er nærmere beskrevet på Lønportalen -> Løn håndbøger -> LKO beskrivelser.

11. ENH

Antal enheder, fx antal halve timer hvor der skal udbetales natpenge.

12. SATS

Enhedssatsen, fx én enhed af natpengetillægget.

13. YDELSER

Beløbet i kr. af hver løndel, ydelser, pensionsbidrag mv. som du modtager.

14. FRADRAG

Fradrag i kr. i din løn til fx skat, atp, indbetaling af pensionsbidrag til pensionskasse, kontingenter til foreninger, frivillig indbetaling til privat pensionsordning etc.

15. YDELSER I ALT

Summen af de ydelser du modtager.

16. FRADRAG I ALT

Summen af fradrag.

17. PENGEINSTITUT og KONTONUMMER

I dag indsættes din løn altid på din NemKonto.

18. TIL DISPOSITION

Den sidste bankdag i måneden, hvor lønnen er til disposition i din bank.

19. BELØB

Det beløb der er indsat på din NemKonto.

20. SKATTEKORTOPLYSNINGER

Lønsystemet indhenter automatisk dit elektroniske skattekort hver måned med

- Fradrag - er dit månedlige skattefrie fradrag.

- Træk % - er din trækprocent.

- Frikort - hvis du har frikort vil feltet indeholde det skattefrie restbeløb.

21. SKATTEPLIGTIGE BELØB

- Indeværende periode - månedens skattepligtigt beløb før fradrag af arbejdsmarkedsbidrag.

- Indeværende år - det samlede skattepligtige beløb år til dato før fradrag af arbejdsmarkedsbidrag.

22. INDEHOLDT KILDESKAT

- Indeværende periode - indeholdt A-skat i denne måned, jf. lønkode 9850 på din lønseddel.

- Indeværende år - indbetalt A-skat år til dato

23. ARBEJDSM. 8%

I alt indbetalt arbejdsmarkedsbidrag år til dato. Dette felt på lønsedlen anvendes desuden, hvis der skal gives særlige meddelelser til forsvarets medarbejdere.

Tjenestemænd og civilarbejdere kan nederst på lønsedlen se deres aktuelle pensionskalatrín samt månedens indbetalte pensionsdækningsbidrag. Bemærk at dette beløb ikke indsættes på din personlige pensionskonto, som det sker ved indbetaling til andre pensionsordninger. Beløbet udgør forsvarets betaling til pensionsvæsenet, for at staten til sin tid kan udbetale din pension.

FORSTÅ DIN LØNSEDEL

FAKTA

Moderniseringen af skydebanen i Skive er en del af en samlet opdatering af forsvarets skydebaner. Der er samlet set afsat 250 millioner kroner til projektet, der blev påbegyndt i 2008. I 2012 blev Skive Kaserne moderniseret, mens skydebanerne i Grønholt og Antvorskov er moderniseret tidligere. I 2013 er der planlagt opdateringer for omkring 50 millioner kroner på syv skydebaner.

Skive Kasernes nye selvmarkerende præcisionsskiver betyder, at soldaterne slipper for at løbe op i den anden ende af 100 meter banen for at se, om der er træf. Foto: Carsten Randers

FAKTA

Det blev lavet på to baner i Skive:

- Selvmarkerende præcisionsskiver
- Flytbare faldmål
- Bevægelige faldmål
- Garager til skivemateriel i målområdet
- Miljøkuglefang på endevold
- Miljøforvoldskasser
- Løbegrave
- Nicher
- Støjdæmpning af blender og sikkerhedsmæssig renovering af endebende
- Sikkerhedsmæssig afgravning og modernisering af baneplan med perlegrus og plastikarmering for øget fremkommelighed
- Nyt belysningsystem i målområde for mørkeskydning
- Ankerblokke for let klimaskærm på 100 m standplads

I SKIVE SKYDES DER IGEN EFTER SKIVEN

Skydebanen i Skive er efter seks måneders modernisering åbnet igen. Alene i år skal yderligere syv af forsvarets skydebaner moderniseres for omkring 50 millioner kroner.

AF CARSTEN RANDERS / FBE

SKYDEBANER

På Skive Kasernes 100 meter skydebane bliver der skudt fra liggende position på en kold januar dag. Soldaterne kan umiddelbart se resultatet af anstrengelserne med aftrækkerfingeren ved siden af dem på monitoren, der hører til de nye selvmarkerende præcisionsskiver. Skydebanen har været lukket i et halvt år, men er efter seks måneders modernisering genåbnet efter jul.

Der skydes med glæde

Den nye skydebane bliver modtaget med stor glæde af blandt andet oversergent Kenneth Hoberg fra Ingeniørregimentet, der under besøget er skydeleder på banen.

- Det er supergodt, for det er ti gange mere effektivt, når vi ikke skal rende frem og tilbage med pulsen oppe for at tjekke, om der er træf på skiven. Nu kan vi kigge på monitoren, og på den måde holder vi samme skydestilling og træfbillede. Det højner motivationen hos soldaterne, siger han.

Før moderniseringen sad halvdelen af holdet nede i markørdekningen og markerede træfferne med markørstokke, men det er slut med de nye selvmarkerende præcisionsskiver.

- Det hele er sat op i løbet af et kvarter, og så har vi en hel effektiv skydedag. Tidligere skulle vi bruge to timer både frem og tilbage fra enten Borris eller Hevring for at træne de ting, som vi har brug

for, fortæller Kenneth Hoberg, som glæder sig til at udforske de mange andre muligheder, som den nymoderniserede skydebane giver soldaterne.

Stor forbedring

Projektleder Daniel Aarup-Kristensen fra FBE's Byggedivision står i spidsen for arbejdet med en generel opdatering af forsvarets skydebaner, så de lever op til Grundlæggende Militære Krav (GMK) til skydebaner. Et projekt over flere år hvor Skive Kaserne i 2012 fik moderniseret og støjdæmpet skydebanen banen for knap ti millioner kroner.

Han viser, hvordan banen ud over de selvmarkerende præcisionsskiver nu både har mulighed for at opsætte flytbare faldmål og bevægeligt faldmål. Der er også lavet nicher ved hver standplads, hvor der er strøm og tilslutningsmuligheder til skivemateriellet. Og så kan skivehejset fjernstyres med et enkelt tryk på en knap. Daniel Aarup-Kristensen åbner en af de nyetablerede løbegrave på 300 meter banen og hopper ned.

- Der er først lette plastriste, så man kan skyde knælende, og sænker man dem, kan man skyde stående i løbegraven. Det betyder, at man kan skyde med geværet i samme højde, både i liggende, knælende og stående stilling. Det giver blandt andet en støjmæssig fordel, fortæller Daniel Aarup-Kristensen, der også viser den nye støjdæmpning på blenderne. ■

FAKTA

Projektplan for 2013:

- Modernisering af to målområder på Sjælsø skydebaner
- Modernisering af ét målområde på Hovnæsbanen i Jægerspris Skydeterræn
- Modernisering af skydebaneanlæg i Raghøder Skydeterræn
- Modernisering og støjdæmpning af skydebaneanlæg i Nr. Uttrup
- Modernisering og støjdæmpning af skydebaneanlæg i Varde
- Modernisering af to målområder på både Stibjerg og Vrøgum skydebaner i Oksbøl Skydeterræn
- Sønderborg skydebaner gøres færdige i henhold til Grundlæggende Militære Krav

STYR PÅ STYRING!

Forsvarsakademiet udbyder nu to nye kurser i styring - STYR I og II. Kurserne giver dig forståelse for forsvarets styring og de ledelsesmæssige udfordringer, der ligger i at styre og bruge styringsteknologier.

Læs mere om styringskurserne på www.fak.dk/uddannelse

FOTO: NICHOLAS LUNDGAARD

I syv dage mellem den 10. januar og 17. januar kæmpede 650 soldater for at gennemføre den missionsforberedende uddannelse til ISAF Hold 15 i et bidende koldt og snedækket øvelses terræn i Oksbøl. Foto Nicholas Lundgaard

Selv om de sidste forberedelser blev gennemført under vejrforhold, der ligger langt fra, hvad man kan opleve i Helmand, føler 21-årige Alexander sig godt forberedt til sin udsendelse til Afghanistan. Han mener selv, at den tætte kontakt til lokalbefolkningen bliver den største udfordring.

AF MORTEN FREDSLUND / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

ØVELSE

Temperaturen var langt under frysepunktet, da 650 soldater gennemførte de sidste forberedelser i Oksbøl. Holdet rejste til Helmand som en del af ISAF 15 i begyndelsen af februar. Trods den blåfrosne afslutning føler 21-årige Alexander sig klar. Først gennemgik han Hærens Basisuddannelse ved Jydske Dragonregiment i Holstebro. Dernæst ni måneders overbyggende reaktionsuddannelse, HRU, ved Gardehusarregimentets Spejdereskadron på Bornholm. Nu er kronen sat på værket med den afsluttende test i Oksbøl. Næste stop er Afghanistan.

- Jeg glæder mig helt vildt. Faktisk kan jeg næsten ikke fatte, at vi står nede i Afghanistan om 14 dages tid. Det har været ni meget koncentrerede og super-

travle måneder hos GHR på Bornholm. Heldigvis har instruktørerne været superdygtige og meget kompetente. Og selv om øvelsen her i Oksbøl var en kold omgang, hvor isen sad tykt på indersiden af teltdugen i vores indkvarteringstelt, har den været meget realistisk og stort sat op. Så jeg føler mig klar både mentalt og fagligt. Men selvfølgelig er der stadig ting, som først kan indlæres, når vi er landet dernede - ting, som læres gennem erfaring, siger Alexander.

Pludselig kamp om pladserne

I december blev det besluttet, at der kun skulle to POMLT-sektioner (Police Operational Mentor and Liaison Team) af sted i stedet for tre som hidtil.

- Så der blev pludselig kamp om pladserne, og det har ligesom forstærket hele den her forventningsglæde

enormt, når nu jeg er blandt de heldige, der kommer af sted. For ventetiden med uvished var rigtig slem, siger Alexander.

Han er kører på én af POMLT-enhedens potente Eagle 4-køretøjer, og netop POMLT-mandskabet er nogle af de soldater, der oftest er i kontakt med lokale afghanere, når enheden eskorterer og sikrer danske militære- eller civile politifolk, der mentorer afghanske kolleger.

- Kontakten til de lokale er nok det, jeg er mest usikker overfor. Det kan man ikke forberede sig 100 procent på. Men for os i POMLT er det ekstremt vigtigt, at vi kan tale med og etablere et godt forhold til de lokale. Alle i enheden har nogle gode sociale skills. Alligevel føler jeg, at den største udfordring, der venter, er at skabe det vigtige bånd mellem enheden og de lokale, vi møder under forskellige opgaver, siger Alexander. ■

Nyt koncernfælles intranet

IT: Først i marts lanceres det koncernfælles intranet (KFI) i nyt design, som del af en omfattende opgradering af forsvarrets intranet-platform. Samtidig lanceres også det nye intranet for forsvaret og de øvrige myndigheder i koncernen. Det nye intranet er blevet forsinket af flere omgange på grund af tekniske problemer, men er nu klar til at gå i luften.

Blandt de vigtigste forbedringer er en enklere brugerflade og en styrket søgefunktion, som gør det lettere at finde de informationer vi har behov for i det daglige arbejde. Intranettet bliver løbende forbedret efter behov.

Designet på det nye intranet følger samme visuelle retningslinjer, som koncernens offentlige hjemmesider for at have synergi på tværs af platformene.

Læs mere om status for det nye intranet: <http://ffi/>

Co/C13/C8/Forsvarets%20nye%20Intranet/default.aspx Du finder status på ved at klikke på banneret "kommunikation i forsvaret" på forsiden af det gamle intranet. ■

Pas på sikkerheden

IT: Selv om du gør dig umage med it-sikkerheden på din arbejdsplads, så kan alle sammen komme til at begå fejl. Det kaldes 'uforvarne sikkerhedsbrud', og Forsvarets Efterretningstjeneste vurderer, at de fire mest almindelige sikkerhedsbrud er:

- At sende klassificerede filer/dokumenter på kredsløb/netværk, der ikke er godkendt til det.
- At bruge ikke godkendte USB-nøgler i forsvarrets systemer.
- At miste bærbare pc'ere/fjernarbejdspladser med data på.
- At åbne vedhæftede filer og links i phishing mails.

Som medarbejder er du en vigtig del af it-sikkerheden. Der er folk, der gerne vil ind i vores systemer så pas godt på informationer og undgå sikkerhedsbrud.

Ingen danske medaljer

VM: Ved det militære verdensmesterskab i skydning blev det desværre ikke til danske medaljer: i holdkonkurrencerne blev Danmark nr. 12 herrernes 25 meters center fire pistol; nr. 7 i damernes 25 meters pistol; nr. 18 i herrernes 25 meters military rapid fire pistol og nr. 8 i damernes; nr. 15 i damernes 50 meter riffel i 3 positioner; og nr. 16 i damernes 50 meter riffel liggende. Verdensmesterskabet fandt sted i Guangzhou, Kina, og 35 landes militær konkurrerede på skydebanerne. ■

Nytårsstafet i Camp Bastion 2012

IDRÆT: 104 løbere stod klar en frisk søndag morgen i Camp Bastion den 30. december 2012 til DANCON NEWYEAR RELAY. Et løb i stil med DHL-stafetten. Det var både rene herre- og kvindehold samt mixhold, der stillede op. Et sådant løb i et missionsområde kræver en del force protection. Der skal være præcis styring med, hvem der deltager, og hvor de er. Til trods for et stort rutekort i startområdet blev der løbet på en del forskellige ruter, men alle kom igennem, og startgebyret gik til SSTOP. ■

NED AD BJERGET UDEN BEN

FOTO: RUNE OLAND

Kan man løbe på ski, når man er blevet såret i krig? Syv sårede soldater tog udfordringen op på Soldaterprojektets Alpincamp i østrigske Kaunertal.

AF ANDERS V. FRIDBERG / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

VETERANER

En skiferie med konen, kæresten eller vennerne kan synes meget langt væk, når man har mistet begge ben efter mødet med en improviseret sprængladning i Afghanistan. Men det er ikke umuligt at besejre de sneklædte pister, selv om man er kommet slemt til skade. Det fandt syv skadede danske soldater ud af, da de i december var på Alpincamp i Kaunertal i Østrig. Men ikke alle havde det nemt.

-Inden jeg kom til skade, dyrkede jeg ekstrem sport og løb meget på snowboard med mine brødre og mine venner, så fra det øjeblik jeg kom til skade, har mit største ønske været at komme en tur på ski. Jeg tror, at det bliver super fedt, siger Jesper Aagaard Nielsen. Han mistede begge ben over knæene og fik en alvorlig skade i den ene arm, da han gik på en IED i Afghanistan i 2010.

For soldater, der som Jesper Aagaard Nielsen mangler begge ben, er almindelige ski eller snowboard ikke en mulighed. De skal derfor køre i sitski. Det er meget groft sagt et form-

støbt sæde, der via en stor fjeder klikkes på en almindelig ski. Til at hjælpe med at holde balancen har køreren stave med små ski i den ene ende.

-Jeg har lært det hurtigere, end jeg regnede med. Første dag var jeg en tumling, der væltede rundt, på anden dagen fik jeg mere fart på og bedre sving, og jeg fandt ud af, hvad jeg skulle blive bedre til. Og fra tredjedagen kørte det bare. Jeg overvejer allerede at ringe til nogle af de gamle drenge og høre, om jeg kan komme med på skiferie, siger Mark Peters, der lige som Jesper Aagaard Nielsen mangler begge ben.

Problemer med protesen

Mens Mark Peters hurtigt blev selvkørende, var andre af soldaterne mere udfordret. Jesper Aagaard Nielsen måtte skifte fra en sitski med en ski under til en model med to ski, fordi hans dårlige arm gjorde det svært at holde balancen. Men det gjaldt også Kasper Kiran, der mangler det ene underben og den ene underarm. Han var helt ny på snowboard og kæmpede lige som alle andre begyndere

med at holde balancen. Men han kæmpede også med sin protese, der ikke rigtig var egnet til skiløb.

-Jeg har en indstilling, så jeg kan lave benet stift med en lille hældning. Men jeg kan stadig ikke lægge fuldt tryk på, og jeg kan ikke bevæge min ankel, så jeg bruger mit andet ben en hel del mere, og det giver mig krampe, forklarer Kasper Kiran.

Alpincampen var arrangeret af DIFs soldaterprojekt. Det er et projekt, der skal hjælpe fysisk skadede soldater videre i livet gennem tilbud om mange forskellige slags idræt. Både fordi fysisk aktivitet i sig selv er vigtig for de skadede soldater. Men også fordi det helt generelt hjælper soldaterne til at se muligheder frem for begrænsninger, når de finder ud af, at de for eksempel stadig kan gennemføre et maraton, rapelle ned ad en klippe eller løbe på ski.

-De finder ud af, at de kan løbe sammen med mig, der har begge ben og begge arme, og at vi kan have det sjovt sammen. Flere af dem har løbet på ski før, men tænkt at det kom de ikke til igen. Nu har de set, at det

kan lade sig gøre, så det handler meget om at åbne soldaternes øjne, siger Rune Oland, der er idrætskonsulent i Soldaterprojektet og arrangerer af Alpincampen.

Det skal jeg igen

En, der helt sikker kommer på skiferie i fremtiden, er Michael Sørensen. Han blev skadet i ryggen, da han kørte på en IED i 2009 og lever i dag med føleforstyrrelse og konstante smerter. De blev ikke bedre af, at han ret hurtigt blev rigtigt god til at få fart i sin sitski. Men ikke helt så hurtigt blev god til at styre den og derfor tog nogle gevaldige styrt. Alligevel var han vild med at være på Alpincamp.

-Jeg føler mig som et dårligt slagsmål, og derfor holder jeg også nogle pauser for at skåne kroppen. Men jeg nyder det stadig, og jeg skal nok komme på ski igen. Jeg er blevet bidt af det. Jeg må bare acceptere, at jeg ikke kan holde til at stå så meget, som man kan på almindelige ski, men bare det at komme ud på pisten og mærke vinden i ansigtet. Det skal jeg igen, siger Michael Sørensen. ■

Træning betaler sig for alle

Medarbejdere i stabs- og skolefunktioner skal ikke længere regne med at trække i træningstøjet i arbejdstiden uden selv at betale. Men træning er stadigvæk vigtigt.

AF SPECIALKONSULENT HENRIETTE ALBINUS HASSELSTRØM OG MAJOR KLAUS GABRIEL SØRENSEN / CENTER FOR IDRÆT

TRÆNING

Som led i besparelserne skærer forsvaret nu de to timers ugentlig arbejdsgiverbetalt træning væk for "civilt personel samt militært personel, der arbejder i funktionelle tjenester og administrative stabs- og skolefunktioner, herunder stabs og skolefunktioner under de operative kommandoer". Men ifølge Henriette Albinus Hasselstrøm og Klaus Gabriel Sørensen er det stadigvæk væsentligt at dyrke idræt.

- Fysisk aktive medarbejdere er mere modstandsdygtige over for et højt arbejdspress, og de er mere produktive i løbet af arbejdsdagen, siger major Klaus Gabriel Sørensen fra Center for Idræt.

Fysisk træning øger produktiviteten

I 2010 lavede Sundhedsstyrelsen en rapport, hvor der står: "Det betaler sig at investere i sundhedsfremme på arbejdspladsen. Sunde medarbejdere er mere produktive, leverer højere kvalitet i arbejdet, er mindre syge, har mere overskud og trives bedre på arbejdspladsen. Den tid, medarbejderne bruger på for eksempel motionsindsatser i arbejdstiden, tjenes ind i form af øget produktivitet". Sundhedsstyrelsens konklusion er blandt andet baseret på en amerikansk undersøgelse, der konkluderer, at der er en væsentlig sammenhæng mellem en medarbejders fysiske aktivitetsniveau og både kvantiteten og kvaliteten af deres arbejde.

Mindre sygefravær, stress og risiko for skader

I 2007 viste Sundhedsstyrelsens statistik, at inaktive mænd havde 3,2 flere sygedage om året end aktive mænd, og inaktive kvinder havde 6,7 flere sygedage om året end aktive kvinder. Dette gælder for alle faggrupper: har man et stillesiddende job, så kan træningen afhjælpe problemer med nakken og lænden; har du et job med et fysisk aspekt, så vil træning i arbejdstiden måske endda betyde, at du bliver mindre slidt.

Også Kulturministeriet har undersøgt, om fysisk aktivitet

Forsvaret var igen i 2012 med til DHL, hvor omkring 3200 virksomheder sendte 125.000 løbere af sted. Foto: Sune Wadskjær Nielsen

på arbejdspladsen giver mere produktive medarbejdere. I 2010 udgav Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning rapporten "Fysisk aktivitet for sundhed", hvoraf det fremgår, at hvis en medarbejder træner i op til én time om ugen i arbejdstiden, så er de stadig lige så produktive, som hvis de blev på deres kontorstol i den time. Der er altså ikke noget tab for arbejdsgiveren i at lade medarbejderne være aktive i arbejdstiden.

- Svaret er ikke sort/hvidt, og der er mange aspekter i sagen. Men forskningen på området tyder på, at fysisk træning i arbejdstiden kan være positivt for en arbejdsplads - og der er i hvert fald ikke nogen undersøgelser, der viser, at træning i arbejdstiden betyder tab for arbejdsgiveren,

siger Klaus Gabriel Sørensen.

Chefen for Forsvarsstaben, generallojtnant Bjørn Bisserup er enig i, at idræt er vigtig. For ham har det været et spørgsmål om prioritering.

- Vi har valgt, at vi ville bevare og udbygge de operative kapaciteter. Det er trods alt det, der er grundlaget for forsvaret. Vi har så også måttet vælge nogle ting fra. Et af dem er arbejdsgiverbetalt idræt til ansatte i stabe. Det er ikke fordi, vi synes, at det er en dårlig ting. Det er et fravalg til fordel for noget, vi hellere ville beholde, siger generallojtnant og chef for Forsvarsstaben Bjørn Bisserup. ■

FÆRRE INFIRMERIER

Forsvarsforliget medfører betydelige ændringer i medarbejdernes adgang til sundhedsydelser. Det betyder, at infirmerierne samles 4-6 steder i landet.

AF SØREN WORM-PETERSEN / FORSVARETS SUNDHEDSTJENESTE

SUNDHED

Infirmeriernes ydelser skal målrettes den operative virksomhed, og driften skal tilrettelægges med mere fokus på produktivitet. Infirmerierne centraliseres på 4-6 steder i landet, og det medfører væsentlig reduktion i medarbejdernes adgang til infirmerierne, såvel på tandlæge- som på lægesiden.

Gå civilt

Samtidig reduceres infirmeriernes bemanding. Det betyder meget for infirmeriernes

tilgængelighed og for deres kapacitet.

Det er tanken, at sundhedsydelser, som medarbejderen kan få i den civile sektor via sit gule sundhedsbevis, skal hentes i den civile sektor og ikke produceres af infirmerierne. Det gælder uanset om ydelsen er pålagt brugerbetaling eller ej, og det gælder alle typer af ydelser, der ikke direkte er rettet mod den, operative virksomhed. Det er naturligvis ikke entydigt hvad direkte operativ virksomhed er, men der arbejdes på at fastlægge hvem det er, infirmerierne fortsat skal betjene. Det ligger allerede nu fast, at medarbejdere dækket

af eksisterende bestemmelser, eksempelvis flyvemedicinske og dykkemedicinske, er omfattet, ligesom besætningsmedlemmer på søværnets skibe og hærenheder, der er under missionsforberedelse, er omfattet.

Krav til helbred består

Som konsekvens af infirmeriernes reducerede kapacitet, er Sundhedsstridens periodiske helbredsundersøgelser suspenderet, indtil det er besluttet hvornår og for hvem, helbredsundersøgelser fremover er påkrævet. Infirmerierne gennemfører uændret undersøgelser, der er fastlagt i

andre bestemmelser, eksempelvis de som er nævnt oven for. De beskrevne ændringer betyder dog ikke, at forsvarets krav til medarbejdernes helbred bortfalder. Kravene, som de kendes nu, er uændrede, det er bare kontrollen, der bliver mindre systematisk. I den sammenhæng er det afgørende, at medarbejderne efterlever pligten til at orientere infirmerierne, når der sker ændringer i helbredet, der kan have konsekvens for egnetheden til udsendelse eller sejlende tjeneste. ■

Baglandet:

” Vi har aftalt, at vi ikke har aftaler.

Ove Dam Hedegaard bonusfar

AF SUSANNE BLOMQVIST / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

Der bliver holdt intet øje med kalenderen i Auning. I februar vender Ove Hedegaards "bonusson" Lasse tilbage efter et halvt år i Afghanistan. Det bliver en stor dag.

-Et eller andet sted er han jo stadig den lille fire-årige dreng med vandpistolen. Og så kommer han hjem i uniform og er den tapreste mand. Der er så mange ting, der går igennem hovedet på én, fortæller Ove Hedegaard.

Ove har været "bonusfar" for Lasse i 17 år, og han forstår til fulde den unge soldats beslutning om at gå i krig. Adskillelsen har været en prøvelse, men egentlig af den gode slags. Kommunikationen har været der, men ikke i overflod, for hvad giver det mening at tale om, når afstanden er så stor og dagligdagen så forskellig?

-Vi holder det på informationer. Hvad skal man ellers sige? Jeg savner dig. Jeg glæder mig til, du kommer hjem. Det ved han godt. Skal jeg så fortælle, at nu har jeg

klippet hæk? At vi har købt ny bil? Det er jo fuldstændigt ligegyldigt, når han sidder dernede, forklarer Ove Hedegaard.

Ingen aftaler

Ove Hedegaard har lyttet meget til forsvarrets råd og retningslinjer om kontakt til den udsendte. Og det har både han og Lasse været glade for. For eksempel har de en aftale om ...ikke at have en aftale. Ingen af dem ved, hvornår de tales ved næste gang. For hvad nu hvis man pludselig ikke hører noget til aftalt tid?

-Lige i begyndelsen hørte jeg i radioen om en dansk soldat, der var skudt og såret. Der kneb det lidt med at trække vejret. Man sidder der og siger: "bare det ikke er ham, bare det er en anden". Bagefter kan jeg godt tænke: "hold kæft, du er egentlig en nar", for det er jo helt vildt synd for den familie, det gik ud over. Men det er vel en slags overlevelse, siger Ove Hedegaard.

Ove Dam Hedegaard er selvstændig erhvervsdrivende, 38 år og bor i Auning. Hans "bonusson" Lasse er konstabel og udsendt på ISAF 14.

Foto:
Susanne Blomqvist

Og selv om han har skrevet enkelte mails, hvor vigtige ting blev sagt, og følelserne fik frit løb, så prøver Ove Hedegaard så vidt muligt at lægge bånd på de følelsesmæssige udbrud.

-Vi har kontakt en gang om ugen, og det er fint for mig. Han har et arbejde, han skal passe. Jeg skriver ikke til ham, at jeg glæder mig til, at han kommer hjem. Så bliver ham måske bare ked af det og tænker: "nej, nu vil jeg også hjem..."

Så snakken i mails og de sporadiske telefonsamtaler går med andre ting. Ikke med "overfladisk pis", som Ove så malende kalder det. Men med ting som betyder noget for dem. Planerne om de tatoveringer, som de har aftalt at få lavet. Og den store glæde ved at gå på jagt, som de to nu snart igen skal dele.

-Måske er det først, når man kommer fra hinanden, at man helt forstår, hvor sindssygt vigtige nogle ting kan være, siger Ove Hedegaard. ■

HISTORIEN KORT

Flyvetur til Japan

16. marts 1926

Kløvermarken

København

To Fokker CV flyvemaskiner med navnene R1 og R2 begynder en flyvetur til Japan, der skal skabe goodwill for Danmark og den militære flyvning her i landet. Kaptajn Botved er pilot på R1, mens premierløjtnant Herschend flyver R2.

3. APRIL R2 må nødlande i en rismark nord for Rangoon i Indien. R1 fortsætter.

1. JUNI R1 lander i Tokyo efter 17.260 kilometer og 120 flyvetimers rejse.

12. JUNI R1 forlader Tokyo og flyver hjem over Sibirien.

23. JUNI R1 lander på Kløvermarken klokken 07.45 om morgenen. Tilbage-turen var på 10.545 kilometer og 72 flyvetimer.

Kaptajn Botved udtalte, at tanken med togtet var at godtgøre de danske flyveres eksistensberettigelse ved at vise vore landsmænd herhjemme og ude, at vi kan magte større opgaver end dem, vort hjemlige flyverliv stiller os.

UNIFORMEN

Flyvevåbnets distinktioner

1 Da flyvevåbnet blev oprettet i 1950, var det i første omgang reelt en samling af hærens flyvetropper og marinens flyvevæsen. I de første år kunne man derfor se flyverofficerer i hæruniformer med søværnets distinktioner.

2 I løbet af de første år efter oprettelsen blev den flyverblå uniform med flyvevåbnets egne distinktioner gradvist introduceret. Både uniform og gradstegn var en direkte kopi af det britiske Royal Air Force system, der stammer fra 1918, hvor briterne reorganiserede væbnet efter første verdenskrig. Distinktionerne var med snore inspireret af flådedistinktioner.

3 Hvor briterne valgte at give officererne gradsbetegnelser efter funktion, såsom Wing Commander og Pilot Officer, beholdt det danske flyvevåben hærens gradsbetegnelser og fik et søværnsinspireret sæt distinktioner.

CHEFEN LÆSER

HANDLINGENS KUNST

Stephen Bungay

LÆS En skøn bog, der handler om at omsætte planlægning til eksekvering og eksekvering til resultater. Essensen af bogen er, at resultater ikke opstår gennem at anvende megen tid på omfattende og detaljeret planlægning, men at resultater skabes gennem en tydelig strategisk hensigt, klarhed om retningen samt alignment på tværs af organisationens funktioner, så der skabes grobund for koordineret strategisk selvedelse. Bogen refererer massivt til det militære univers og trækker bl.a. en linje fra Clausewitz og Helmuth von Moltke over "auftragstaktik" til "mission command."

TILLIDEN OG MAGTEN

Niels Thyge Thygesen m.fl.

LÆS En herlig anderledes bog, der sætter fokus på, at man ved at vise tillid til sine chefer og medarbejdere kan øge organisationens samlede beslutningskraft og dermed evne til "at komme frem i terrænet". "Omkostningen" ved denne tilgang er, at der løbes en risiko i at opgaver og leverancer ikke "rammer skiven" som forventet. Min egen opfattelse er, at denne risiko kan minimeres ved beskrivelse af en klar hensigt, forventningsafstemning og løbende dialog. Og hermed er der en forbindelse til den førstnævnte bog "Handlingens kunst".

FAGMAGASINER OG NYHEDER

LÆS Jeg bruger en del tid på magasiner, der flugter med mine interesser. Det er blandt andet "Løbemagasinet", der er fuld af fif og lækkert udstyr, "Jæger", der har artikler om alt, hvad der relaterer sig til jagt, natur og jagtvåben samt "Tænk", hvor jeg studerer tests af alverdens produkter. Endelig læser jeg mange nyheder fra flere forskellige medier - overvejende digitalt på den uundværlige iPad, men også stadig lidt trykte nyheder, hvor favoritten er fredagsudgaven af Børsen.

Hans J. Høyer

Direktør
Chef for Forsvarets Bygnings- og etableringsstjeneste

NEM VEJ TIL MILITÆRFAGLIG VIDEN

Du kan nu søge i forsvarrets biblioteks fysiske samlinger og e-ressourcer samtidigt.

Et nyt søgesystem på Forsvarets Biblioteks hjemmeside gør det muligt at søge i mange forskellige vidensdatabaser. Både efter elektroniske/fysiske tidsskrifter og bøger i en og samme søgning.

Besøg www.fbib.dk - og bliv klogere på din militærfaglige viden

Ud igen:

”

Jeg kommer til at savne den skarpe ende.

Peter Thorbjørn Hedegaard overskonstabel

AF SUSANNE BLOMQVIST / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

Lad det være sagt med det samme. Det bliver noget af en udfordring at skulle blive i lejren. Når Peter Hedegård drager til Afghanistan i februar med ISAF Hold 15, bliver det i en ny og uvant funktion som stabshjælper på logistik og forsyning. Med en let frygt for at blive ramt af lejrskuffer.

-Arbejdsomt får jeg nok at lave, så jeg tror bestemt ikke, jeg kommer til at kede mig. Men jeg kommer til at savne at skulle ud i den skarpe ende, så jeg vil nok stå og hoppe for at få lov til at komme ud, fortæller Peter Hedegård.

Nye udfordringer

Topmålet af action kan ende med at blive transporten mellem Camp Bastion og Price, men for Peter Hedegård er det langt bedre end ingenting. Sidst han var i Afghanistan, var han kører på IKK (Hærens infanterikampkøretøj) og gik også med på masser af patruljer.

Denne gang havde han ønsket at prøve noget nyt, og så blev det stabstjansen.

-Logistikken er vigtig! De kæmpende enheder skal have det, de skal bruge. Hvis vi ikke sørger for det, kan de ikke arbejde. Det er en rigtig god udfordring, forklarer Peter Hedegård.

Om stabsarbejdet er værre eller bedre kommer nok lidt an på, hvordan man ser på det. På hjemmefronten synes de, at det er en forbedring. Det er nemlig ikke kun arbejdsopgaverne, der har ændret sig siden 2010, hvor Peter sidst var udsendt. I mellemtiden har han fået børn - en på 2 år og en lille ny på bare tre måneder.

-Nu er der jo to små, så det bliver da lidt anderledes. Det betyder også, at der er flere, man skal have skrevet "Sidste Vilje" til. Den er lidt svær, så jeg har ikke lavet den endnu. Jeg plejer at sige, at jeg nok skal komme hjem i god behold, men worst case så kan det jo gå galt, siger Peter Hedegård.

Familien bakker op og følger interesseret med, selv om de ikke er ovenud begejstrede over, at far skal af

sted. Men selv om der nu er flere at savne derhjemme, så glæder Peter Hedegård sig til at komme af sted. Specielt fordi mange af kollegerne også var med på Hold 9, så der er masser af kendte ansigter.

Kendte ansigter

-Det er rart, at det ikke er nyt personel. De ved, hvad de laver, og samarbejdsomt betyder det rigtig meget, når man kender hinanden og ved, hvor hinandens grænser går. Det er kun godt, siger Peter Hedegård.

Når denne mission er overstået, ligger der muligvis andre og venter ude i horisonten, men nok ikke i Afghanistan. Peter Hedegård har et åbent og nysgerrigt sind, når det gælder fremtidige udsendelser. For det er ikke missionen i sig selv, det handler om.

-Jeg kan godt lide at møde andre kulturer og se nye landskaber. Spænding og oplevelser! Og det er i hvert fald ikke for pengenes skyld, for det får man altså ikke nok til. Det er fordi, jeg kan lide det, griner Peter Hedegård. ■

Peter Thorbjørn Hedegård er 36 år og overkonstabel af 1. grad ved Livgarden. Han har tidligere været udsendt på ISAF Hold 9 og KFOR Hold 5 + 6. Han har kone to børn.

Foto: Susanne Blomqvist

MONUMENTET STATUE FOR VORE FALDNE

1960

Vore Faldne i dansk og allieret krigstjeneste 1940 - 1945. Rejst af det danske folk.

Denne tekst står på soklen til bronzestatuen ved Kastellet i København. Statuen forestiller en soldat med den karakteristiske engelske stålhelm, som med bøjet hoved mindes sine faldne kammerater. Billedhuggeren Svend Lindhardt har lavet kunstværket, der stod færdigt i 5. maj 1960, hvor Kong Frederik IX lagde en krans ved statuen. En komité havde skaffet pengene til monumentet fra en landsindsamling.

Her mindes de danske soldater, der faldt i kamp mod tyskerne i Danmark og i allieret krigstjeneste 1940-45. Tabene var 9. april 1940 13 døde, mens 23 blev dræbt 29. august 1943. 63 danskere omkom i kamphandlinger i allieret krigstjeneste (Kilde: Frihedsmuseet). Deres grave er spredt over hele verden. Med monumentet ved Kastellet har man et sted, hvor man kan mindes disse soldaters indsats.

FOTO: SUNE MADSEN

FORSVARSKANALEN.TV

ET UNIVERS AF HISTORIER FRA DEN MILITÆRE VERDEN

KOMMENTAR

Store omvæltninger i FMT

I Forsvarets Materieltjeneste (FMT) havde vi forberedt os godt på krav om effektivisering på det logistiske område med oprettelse af vores nye Indkøbsstab og grundige analyser af lager og logistik samt materielvedligeholdelse.

Men jeg må erkende, at vi ikke på samme vis havde forberedt os godt nok på krav om effektivisering på "HR-området".

Imidlertid betyder det, at vi skal reducere antallet af chefer og/eller medarbejdere i forsvaret. Dette gælder ikke mindst FMT, da det er politisk besluttet, at de operative kapaciteter skal bevares.

Selv om vi endnu ikke har en samlet plan for, hvordan vi skal indfri besparelseskrauet i FMT på cirka 100 millioner i år - stigende til cirka 200 mio. kr. i 2017, så er der ingen tvivl om, at resultatet vil være langt færre chefer og medarbejdere i FMT. Lønsum udgør cirka 1 mia. kr. af vores nuværende budget på cirka 1,15 mia. kr., og vi skal i gennemsnit skille os af med godt 100 chefer og/eller medarbejdere for at reducere vores lønsum med cirka 50 mio. kr.

De samlede besparelser er så massive, at stordriftsfordele eller almindelige effektiviseringer, hvor vi løber hurtigere, ikke er nok. Vi må finde helt nye løsninger ud fra devisen om, at "nød lærer nøgen kvinde at spinde".

Samtidig skal vi fortsat kunne støtte de operative kommandoers operative opgaveløsning på tilfredsstillende vis - ude såvel som hjemme. Hvis vi ikke hele tiden holder os det for øje, så kan vi reelt spare hele vores budget på de cirka 1,15 mia. kr., for det giver jo ikke nogen mening at have FMT, hvis vi ikke kan løse opgaverne.

Så i FMT skal vi med andre ord sikre os, at det garn, som den nøgne kvinde spinder, ikke bruges til at væve "kejserens nye klæder".

Den kommende proces kræver derfor, at vi vender hver en sten for at få alle gode ideer til forbedring og effektivisering af FMT på bordet. Jeg vil derfor opfordre alle til at deltage konstruktivt i processen, så FMT kan komme styrket ud af denne proces - og dermed fortsat være relevant.

Per Pugholm Olsen
generalløjtnant,
chef for Forsvarets Materieltjeneste

STAFETTEN

Ved du, hvad dine kollegaer i hele forsvaret laver? I Stafetten stiller vi spørgsmål om dit job, og du sender stafetten videre.

SØMAND BAG SKRIVEBORDET

Gennemarbejdede analyser og saglig argumentation er grundlaget for, at politikerne kan træffe de rigtige beslutninger om forsvaret. Orlogskaptajn Jens Hyllested en af de sagsbehandlere, der gør det vigtige skrivebordsarbejde forud for en politisk afgørelse.

AF PERNILLE KROER / SOK

STAFETTEN

Med et enkelt sidespring som divisionschef for søværnets patruljeskibe, er det ellers længe siden, at søofficeren Jens Hyllested gik i land.

Sammenlagt syv års sejlads er det blevet til gennem hans 22 år i søværnet. Det var togter med inspektionsskibene ved Grønland, et par år på de nu udfasede anti submarine warfare standardflex skibe, to sæsoner som dæksofficer på kongeskibet Dannebrog og så til sidst et par år på patruljeskibene. Siden har han blandt andet arbejdet i policy sektionen i forsvarsstaben, og gennem de seneste to år har Jens Hyllested været udstationeret bag et skrivebord i SOK i Brabrand.

Hjem til Aarhus

- Når man er søofficer, er det som at komme hjem til Aarhus at være i SOKs hovedkvarter. Her har man det store søværnsfællesskab repræsenteret ved en rasende masse forskellig erfaring. Det betyder, at jeg kan gå ind til en

kollega og stille et spørgsmål og få et begavet og fyldestgørende svar, siger Jens Hyllested

Selv kalder han sine opgaver for dem, der ikke rigtigt passer ind i forsvarets kasser. Det er opgaver, som forsvaret løser for det civile samfund. Senest har det været spørgsmålet, om hvorvidt isbrydning i danske farvande skulle forblive på søværnets hænder, eller om opgaven skulle udliciteres. I dette tilfælde endte det med en udlicitering. Men det kan også være opgaver om samarbejde med private virksomheder.

Anderledes måde at løse opgaver på

Blandt andet var Jens Hyllested i 2003-2005 med til at starte ARK-projektet, der er et samarbejde mellem forsvaret og DFDS om, at forsvaret har chartret skibe til transport af militært materiel for NATO-lande, hvor skibene så sejler som almindelige transportskibe, når de ikke løser opgaver for forsvaret.

- Det er en anderledes måde at løse opgaver på, end når du løser militære opgaver, siger Jens Hyllested, der kalder sit job for hundrede gange mere interessant end de opgaver, han tidligere har løst.

Jens Hyllested sender stafetten videre til en gevær skytte 3 i et infanterikompagni. ■

Spørgsmålet

Hvad laver en geværskytte 3 i et infanterikompagni?

BAG OM MEDALJERNE

Fortjensttegnet for god tjeneste i forsvarets reserve

● Indstiftet 16. april 1978

Tildeles enhver, der ved siden af sin civile beskæftigelse har stået til rådighed i forsvarets reserve i 25 år efter det fyldte 20. år og som er kendt som en person, der gennem en god tjeneste i forsvarets reserve og ulastelig vandl i sit private liv har gjort sig værdig til at bære dette tegn.

Forsvarets medalje for International Tjeneste Afghanistan

● Indstiftet 7. december 2009

Forsvarets Medalje for International Tjeneste tildes militært og civilt personel i forsvaret, der har ydet en fortjent international indsats. Medaljen kan tillige tildes andre danskere såvel som udlændinge, der har ydet en særlig fortjent international indsats. Tildeling af medaljen foretages af forsvarschefen.

PROFIL

ROLLESPIL FOR REKRUTTER

Rekrutter fra Livgarden fik helt nye roller under afsluttende øvelse for ISAF 15 forud for udsendelse til Afghanistan. De agerede alt fra afghanske bønder til islamistiske oprørere.

AF NICHLAS ØRBÆK / DEN KONGELIGE LIVGARDE

MISU Rekrutter fra Den Kongelige Livgarde skiftede i en uge øvelsen ud med en mere alternativ dagsorden. Rekrutterne skulle etablere og leve i små lejre og landsbyer i øvelseshøjlandet i Oksbøl og agere momenter for ISAF 15.

- Det var en fed oplevelse at se, hvordan de professionelle soldater arbejder og se alt det fede udstyr, man bruger i skarpe operationer, siger rekrut Navid Samarghandi. Rekrutterne fik også indsigt i, hvordan det i praksis fungerer, når danske soldater arbejder sig vej frem i de afghanske miljøer. Blandt de mange forskellige opgaver, rekrutterne udførte i løbet af øvelsen, var opgaver som afghansk politi, deltagelse i Task-Force 7 sammen med soldater fra Jægerkorpset og derudover at skabe et miljø, som til forveksling ligner afghanske landsbyer og lejre.

-Det var en fornøjelse at opleve, hvordan man kan vænne sig til at leve uden Playstation og konstant påvirkning fra de sociale medier, sagde rekrut Philip Øberg.

Fra teori til praksis

Task force 7, som er soldater fra Jægerkorpset, rundede den missionsforberedende øvelse af torsdag formiddag med et stort set up i og omkring øvelsesbyen Brikby. Her var 130 rekrutter og førere fra 2 HBU-kompagni indsat som afghansk politi, lokale bønder og oprørere.

- Det er virkelig noget, der gør mig stolt at kunne sige, jeg har været med til at uddanne de danske styrker til international tjeneste. Det er jo nok en af de oplevelser, jeg aldrig vil glemme fra min tid som HBU'er, fortalte rekrut Gustav Hoss, der agerede lokal i byen under øvelsen.

Men det var ikke kun de kommende ISAF-soldater, der fik noget ud af

samarbejdet.

- Man ser, hvordan tingene, vi lærer, fungerer i virkeligheden, og hvordan vores basale undervisning er en nødvendighed for at kunne operere i Afghanistan. Og så lærer man ekstremt meget af at arbejde sammen på tværs af delingerne. Man lærer af hinandens erfaringer, siger rekrut N. Samarghandi. ■

FAKTA

Missionsforberedende (MISU) uddannelse begynder 8. januar.

Den Kongelige Livgarde leverede i alt knap 300 momenter fordelt på to kompagnier. Fra tirsdag til søndag var det 1 HBU-kompagni, der stod for momentspillet, mens 2 HBU-kompagni gennemførte den første feltøvelse i øvelseshøjlandet omkring Varde Kaserne.

SKYT-lektionerne er lektioner i grundlæggende soldaterfærdigheder.

Rekrutterne fra Livgarden spillede lokale afghanere for ISAF 15. Foto: Nicholas Ørbæk

KOMMENTAR

Store ændringer og udfordringer for FSU

Det nye forsvarsforlig kommer til at betyde store ændringer i FSU virksomhed. Vores sundhedsydelse vil fremover stort set udelukkende skulle understøtte forsvarets operative virksomhed, antallet af infirmerier reduceres væsentligt, og antallet af idrætsledere reduceres fra 20 til 5 og i fremtiden med et øget fokus på understøttelse af opstilling til operativ indsættelse.

I konsekvens af det nye opgavekompleks har jeg ændret FSU mission fra den tidligere "At fastholde og udvikle et sundt forsvar" til, at vi gennem vores virksomhed støtter forsvarets evne til at gennemføre sin opgaveløsning.

Internt i FSU vil vi, som konsekvens af ændringerne, skulle foretage betydelige personalereduktioner, og mange af de tilbageværende medarbejdere vil få nye opgaver og nye arbejdspladser. Det er i den forbindelse vigtigt for mig at påpege, at disse personalereduktioner ikke sker, fordi opgaverne ikke er blevet løst tilfredsstillende – nej, de periodiske helbredsundersøgelser er udført i det ønskede omfang, og de sundhedsfremmende tiltag har haft en god kvalitet. Kendsgerningen er blot, at forsvarsforligets fokus er på bevarelse af de operative kapaciteter, og FSU må følgelig, i lighed med den øvrige støttestruktur, forholdsmæssigt tage de største reduktioner.

Der er ingen tvivl om, at de forestående ændringer i FSU virksomhed vil kunne mærkes stort set over alt i det øvrige forsvar. Et reduceret antal infirmerier på 4-6 vil uvilkårligt betyde øget transport og dermed relateret øget tidsforbrug. Sundhedsydelse, som medarbejderen kan få via den offentlige sygesikring, vil fremover ikke blive leveret. Ophør med de generelle periodiske helbredsundersøgelser vil betyde et manglende overblik over helbredstilstanden i forsvaret og dermed over det totale indsatsberedskab.

Den 19. december 2012 modtog vi Forsvarskommandoens direktiv for implementering af ovennævnte initiativer på sundhedsområdet. Arbejdet med planlægningen af den nye sundhedsstruktur er intens og udfordrende. Det er styrende for FSU, at vi leverer en plan, som ud fra de givne ressourcer, på bedst mulig måde kan understøtte forsvarets prioriterede opgaver. Den endelige plan for placering af de fremtidige 4-6 infirmerier kan naturligvis først udarbejdes, når forsvarets fremadrettede etablisementsstruktur er afklaret.

Erik Darre
generallæge
chef for Forsvarets Sundhedstjeneste

QUIZ GÆT DETTE TJENESTESTED

- Det blev nedlagt i 2003
- Det husede Hærens Flyvetjeneste
- Det blev bygget af den tyske besættelsesmagt

SVARET FINDER DU NEDERST PÅ DENNE SIDE

KOMMENTAR

Forventningsafstemning og tilpasning

Det nye forsvarsforligs overordnede hensigt er at bevare de operative kapaciteter ved at tilpasse og effektivisere de funktionelle tjenester – herunder Forsvarets Bygnings- og Etablissemestjeneste (FBE). Så FBE er med i frontlinjen, når det handler om at sikre de aftalte besparelser.

Det bliver en stor udfordring, når FBE samtidig har andre omfattende opgaver – eksempelvis i forhold til kontroludbud af etablissemestdriften i Vestdanmark. Vi vil så vidt muligt undgå, at der bliver tale om serviceforringelser, men det kræver aktivt medspil fra vore kunder – både i dagligdagen og når enheder skal flyttes som følge af forliget.

For FBE er det afgørende at få en hurtig afklaring på hvilke etablissementer, der skal lukkes, så de kan blive rømmet og afhændet. Herved sparer forsvarer udgifter til vedligehold, vand, varme, el, ejendomsskatter og på de daglige serviceydelser som eksempelvis rengøring. Skal enheder reduceres, er det vigtigt, at de resterende rykker sammen, så vi kan høste besparelser ved at afhænde, udleje eller lægge overskydende etablissemestkapacitet i dvalerift.

I den proces skal FBE have en forventningsafstemning med kunderne, som ikke længere kan forvente at have samme antal kvadratmeter til rådighed. Hvis FBE skal hente besparelserne, skal antallet af anvendte kvadratmeter minimeres. Og de skal minimeres til de kvadratmeter med færrest omkostninger. Det betyder med andre ord, at der ikke er grobund for at sprede sig, selv om der bliver ledig kapacitet. Når enhederne flytter og rykker sammen, skal der ligeledes tænkes i genbrug af inventar.

Med færre etablissementer at vedligeholde og færre soldater at servicere, skal FBE selvfølgelig også tilpasse bemanningen for til stadighed at være en effektiv offentlig virksomhed. Det er uomgængeligt, at der må ske afskedigelser i FBE for at tilpasse virksomheden til det reducerede etablissemestområde. Jeg er opmærksom på, at det vil berøre et antal medarbejdere. Men i den situation er det vigtigt for mig at understrege, at de afskedigelser ikke sker, fordi FBE eller forsvarer er utilfreds med indsatsen, men at afskedigelserne sker med afsæt i FBE's rammemæssige vilkår. ■

Hans J. Høyer
chef for Forsvarets Bygnings- & Etablissemestjeneste

FOTO: KIM VIBE MICHELSEN

FØR: SPEJDER NU: KURER

I 2009 forlod Brian Rosenkjær hæren efter 16 års tjeneste ved opklaringsbataljonen på Bornholm. I dag er han kurer i København, men han ville gerne være blevet i forsvarer og savner især de internationale missioner, som han har haft otte af.

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

KURER

I august 2009 kom Brian Rosenkjær hjem fra Hold 20 Kosovo. Han var efterhånden fyldt 35, og hans kontrakt som overkonstabel var ved at udløbe, men han kunne ikke få en ny. Og som mange andre konstabler og befalingsmænd i den situation måtte han til at omdefinere sin tilværelse. Turen var ikke helt nem. Et par forliste forhold og flytning fra Bornholm, hvor han havde boet i hele sin tid i forsvarer, var blot et par af konsekvenserne. I dag er han dog kommet helt ovenpå igen. I første omgang fik han job i et vognmandsfirma, men siden skiftede han til virksomheden Recall, der tager sig af sikker håndtering og opbevaring af alle typer af dokumenter.

Nu sidder han dagligt bag rattet som kurer i en sikret bil, som han kører rundt i og henter og bringer betroede dokumenter i aflåste kufferter for forskellige statslige myndigheder og private virksomheder. Et job som passer mere til hans kompetencer.

Savner intense oplevelser

-Det, jeg laver i dag, læner sig meget op ad det, jeg tidligere har lavet i forsvarer. Det var også erfaringen derfra, der talte, da jeg fik det her gennem et vikarbureau, fortæller Brian. Selv om han nyder at være bag et rat igen, savner han dog stadig sin tid i forsvarer, og det er især missionerne, der trækker.

-Når krigssablerne rasler, trækker det da altid i mig. Jeg savner missionerne, disciplinen og de intense oplevelser. Det får man ikke så meget af på den anden side af hegnet, siger Brian Rosenkjær. ■

SAGT & SKREVET OM FORSVARET

Kvinder kan i ramme alvor gøre krav på at blive kørt hen til en bruser i løbet af en øvelsesdag!

Anna Rosa Simonsen, kandidatstuderende på CBS om ligestilling blandt værnepligtige.

Information

Digital krigsførelse

"Danmark skal spille en mere aktiv rolle, når det handler om digital krigsførelse. Vi skal have hackere, der kan hacke tilbage."

Forsvarsminister Nick Hækkerup

Computerworld

Mali er ikke Afghanistan

"Det er helt anderledes end vores mission i Afghanistan, hvor vi kun følte, at halvdelen af befolkningen bakkede os op. Her kan vi mærke, at næsten alle er glade for, at vi er her."

Løjtnant Emanuel fra de franske styrker i Mali.

Jyllandsposten

Danmarks krigshistorie på museum

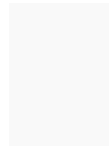
"Vi er tilsyneladende ikke et fredselkende folk, som mange gerne vil tro, men har altid brugt volden som et middel til at pleje vore egne interesser."

Emil Thirup-Sorknæs, museumsinspektør på Tøjhusmuseet

Ingeniøren

MED ANDRE ØJNE TOPCHEFER OM MILITÆRE KOMPETENCER

Jens Maaløe
DirektørPeder Gellert
Pedersen
DirektørHenrik Bonné
DirektørSven Arne
Blomberg
Direktør

JENS MAALØE

Sammen står vi stærkt

Forsvaret skal have bedst muligt materiel for pengene, og forsvarsindustrien har brug for fyldte ordrebøger, der kan sikre arbejdsplader og eksportindtægter. Et vigtigt parløb, mener Jens Maaløe, der er øverste chef for Danmarks største forsvarsvirksomhed Terma.

FOTO: MADS LAURITZEN

AF JAN SCHELBECH / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

TEKNOLOGI

Forsvaret og Terma. Begge organisationer er små i den globale virkelighed, men begge organisationer er troværdige samarbejdspartnere ude i den store verden. Danmark, og dansk forsvar høster anerkendelse for indsatsen i Afghanistan, over Libyen og ved Afrikas Horn.

Tilsvarende har Terma kunder og samarbejdspartnere i den absolutte superliga, når det handler om produktion af elektronik, software og flydele i avancerede kompositmaterialer til forsvarsindustrien. Navne som Lockheed-Martin, Sikorsky, Boeing og Northrop Grumman giver respekt og er med til at placere Terma i USA på verdens største marked, der udgør mellem 40-45 procent af verdens samlede investeringer i forsvars- og rumteknologi.

Afgørende samarbejde

Der er grundlæggende et kunde- og leverandørforhold mellem forsvar og Terma med de modsætninger og udfordringer, der kan være. Men så entydigt betragter Jens Maaløe ikke forholdet mellem forsvar og Terma på den ene side og Terma på den anden – snarere tværtimod.

- Vi har et tæt samarbejde. Danmark er et lille land med et lille forsvar. Tilsvarende er Terma en lille spiller på et marked domineret af giganter. Hverken Terma eller dansk forsvar har uanede midler. Det tvinger os til at være smartere og dermed komme med højteknologiske løsninger i fælleskab, der er konkurrencedygtige. Løsninger der har vist sig at være attraktive og brugbare uden i den store verden, siger Jens Maaløe.

Hvis man går 10-15 år tilbage, så oplevede Jens Maaløe, at forsvar ofte udarbejdede tekniske løsninger og materiel i samarbejde med industrien, der udelukkende blev udviklet til brug i det danske forsvar. Det kunne i nogle tilfælde fordyre anskaffelsesprojekter, og industrien lavede løsninger, som man havde svært ved at afsætte på andre markeder. Det har ændret sig og har en stor betydning for Terma og dansk forsvarsindustri.

- Terma kan ikke leve af det danske marked, men vi kan ikke leve uden. De produktløsninger og referencer samarbejdet med forsvar har givet os, er afgørende for vores virksomhed. Vi kan sammen fortælle og vise ude i den store verden, hvordan vores kommando-kontroludstyr fungerer om bord på Absalon i jagten på pirater ved Afrikas

FAKTA

Jens Maaløe
58 årGift med Lis Maaløe
og har to
voksne børnBor i Hellerup på
SjællandUddannet civilingeniør
med en ph.d i
radarteknologi ved
DTUAdministrerende direktør
i Terma siden
januar 2003Bestyrelsesmedlem
i TopDanmark A/S,
NKT Holding A/S
og Grundfos Holding A/SBestyrelsesmedlem
i FAD – Forsvars- og
Aerospaceindustrien
i Danmark under
Dansk Industri.Medlem af Forsvarets
MaterielnævnIvrig bruger af de
kulturelle tilbud i Århus
og så nyder han at løbe, stå på ski
og spille tennis, når
tiden tillader det.

Horn, og hvordan vores elektronik har beskyttet de danske F-16 fly og deres piloter på opgaver over Libyen. Det har en uvurderlig effekt, når vi skal ud og markedsføre os, fortæller Terma topchefen.

Unik dansk teknologi

Den gode kontakt og sparring mellem Terma, forsvar og det tekniske danske forskermiljø har i flere tilfælde været udslagsgivende og skabt banebrydende tekniske produkter, der ikke tidligere har været tilgængeligt på verdensmarkedet.

Et godt eksempel er 3D-lyd til piloterne i de danske F 16 kampfly, der er integreret med flyenes Electronic Warfare Management System. I stedet for at se ned på sine skærme i cockpittet, kan jagerpiloten blandt andet høre, i hvilken retning et fjendtligt missil kommer fra. Det fungerer grundlæggende som surround-sound i biografen. Det sparer mindst et dyrebart sekunds reaktionstid, og det har stor betydning for en jagerpilot, der kun har 5-6 sekunder til at afværge et missilangreb og sikre sit fly.

- Vi er udtaget til at skulle levere systemet til det amerikanske forsvar. Ikke fordi vi er flinke, smarte danskere, men fordi vi kan demonstrere en overlegen teknologi. Amerikanske piloter har testet systemet i danske F-16, og de er ellevilde med det. Dette tætte samarbejde mellem forsvar og industrien på teknologi, markedsføring og på forståelse af de behov en jagerpilot har i et cockpit gør, at lille Danmark kan noget ude i den store verden, siger Jens Maaløe.

Fremtidens udfordringer

Der er dog fortsat plads til forbedringer, og det vil der altid være i et sådant samarbejde. Det gælder blandt andet i

forhold til den måde, forsvar træffer sine beslutninger om materielanskaffelser på. Termachefen mener at have konstateret en tendens til, at beslutninger om materielindkøb trækker i langdrag.

- Beslutningen om materielindkøb er blevet væsentligt mere omstændelig over de seneste år og dermed også mere langstrakt. Jeg er ikke sikker på, at udvælgelsen af materiel er blevet mere sikker, eller at forsvar sparer penge af den grund. Den er bare blevet mere bureaukratisk.

Og det er en udvikling, som Terma ikke bare ser i Danmark. Det er en tendens, som den danske industrivirksomhed også oplever i lande, som vi ofte sammenligner os med.

- Der er flere årsager til dette. Dels er de økonomiske rammebetingelser for materielanskaffelser strammet betydeligt som følge af den internationale økonomiske krise. Dels har der været fokus på mindre heldige indkøb, som man ikke ønsker at gentage, og man vil hellere være helt sikker fremfor at træffe en hurtig beslutning. Man skal dog passe på, for indkøbsprocessen kan blive ineffektiv og i sidste ende dyrere.

Her mener Jens Maaløe, at landenes materieljenester vil kunne anvende og inddrage leverandører som Terma i langt højere grad, end man gør i dag. Til gavn for begge parter.

- Der er intet værre end en indkøbsproces, der tager et halvt år længere end nødvendigt, når man har fundet en god løsning, og forsvar har brug for den.

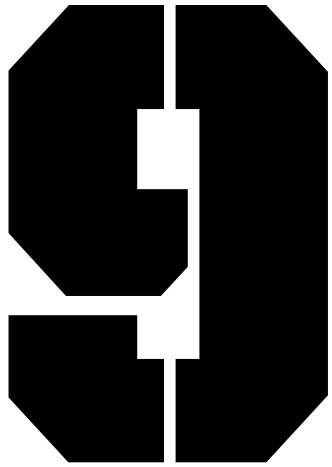
”

Det vil sikre et effektivt system

Jens Maaløe

Hvis jeg skal komme med et godt råd, så skal man lade brugerne af materiellet og de tekniske fagfolk styre indkøbsprocessen. Det vil sikre et effektivt system, siger Jens Maaløe. ■

MENNESKER SAMME SAG

Et nyt år får rigtig mange af os til at lave nytårsfortsætter. Smøgerne skal lægges på hylden, julens ekstra kilo skal smides, og løbeskoene skal støves af. Intentionerne om et nyt og bedre liv er stærke i januar, men har det med at brænde ud, når lyset begynder at vende tilbage, og forårets første tegn bliver tydelige. Til gengæld kan ingen rokke ved de forventninger, vi har til 2013.

”

I hvert nummer af Forsvarsavisen beder vi ni ansatte i forsvaret om at forholde sig til det samme spørgsmål. Vi spørger ansatte i hele forsvaret, soldater såvel som civile.

”
Det bliver et forandringernes år, men jeg håber på en stabil jobsituation.

JOHN HANSEN, OVERVÆRKMESTER, FBE

”
Nye udfordringer på jobbet og for lidt søvn på hjemmefronten, da jeg skal være far.

KAPTAJN CASPER THAARUP, FPT

”
Det bliver et år med omvæltninger med den omstrukturering, der er lagt op til i FSU.

STELLA TANDRUP ANDERSEN, KLINIKKASSISTENT, FSU

”
Jeg håber naturligvis, at dette regiment fortsat består, når rogen har lagt sig.

BRIAN S. VILLEN, KAPTAJN, KONTAKTOFFICER, JYDSKE DRAGONREGIMENT

”
Jeg forventer frustration. Vi ved, at vi skal lukke, men ikke hvornår.

JØRN KRØGER, CHEF FOR LEDELSESSEKRETARIATET, MARINEOVERVÅGNINGSCENTER NORD

HVAD FORVENTER DU AF 2013?

”
Forliget vil nok præge året, der bliver hektisk, men også udfordrende.

JØRN ANDERSEN, FULDMÆGTIG, FMT

”
Jeg håber, at FBE vinder, når vores ydelser bliver udbudt og Aalborg Kaserne består.

SUSAN ROTHMANN, SERVICEASSISTENT, FBE

”
Lige om lidt bliver jeg overkonstabel-1, så det går den rigtige vej.

PERNILLE BECH, OVERKONSTABEL, STABSHJÆLPER, II/JDR

”
Jeg forventer, at vi får en afklaring. Folk går jo rundt med ondt i maven.

ANDERS JOHNSEN, MEKANIKER, FLÅDESTATION KORSØR

Bliv ven med forsvaret på **facebook**

